

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2016

Jiřina Křiváková

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra sociologie

Trávení volného času mládeže a sociální exkluze v Mnichově Hradišti

Bakalářská práce

Autor: Jiřina Křiváková
Studijní program: B6703 Sociologie
Studijní obor: Sociologie obecná a empirická
Vedoucí práce: doc. Milan Tuček, CSc.

Hradec Králové, 2016

Zadání bakalářské práce

Autor:	Jiřina Křiváková
Studium:	F13486
Studijní program:	B6703 Sociologie
Studijní obor:	Sociologie obecná a empirická
Název bakalářské práce:	Trávení volného času mládeže a sociální exkluze v Mnichově Hradišti
Název bakalářské práce A[1]:	Leisure time of young people and social exclusion in Mnichovo Hradiště

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Tato bakalářská práce pojednává o volném čase mládeže z Mnichova Hradiště a s ní související exkluzí. Konkrétně se práce zaměřuje na využití a způsob trávení volného času exkludovaných mladých lidí a neexkludovaných mladých lidí žijících v Mnichově Hradišti. Dále se bude práce věnovat komparaci způsobu trávení volného času těchto mladých lidí. Hlavním cílem je zjistit případné odlišnosti trávení volného času a míru exkluze v tomto směru, z pohledu jak exkludovaných mladých lidí, tak ostatních mladých. Empirické šetření probíhá formou kvalitativního výzkumu. Výzkumný soubor tvoří mládež ve věku od 15 do 25 let bydlící v Mnichově Hradišti a dvěma specializovanými odborníky. Práce konkrétně využívá ke svému šetření semi-strukturované rozhovory s mladými exkludovanými lidmi, neexkludovanými mladými lidmi Mnichova Hradiště a se dvěma odborníky, zabývající se problematikou exkluze.

Sirovátka, Tomáš. 2002. Menšiny a marginalizované skupiny v České republice. Brno: Masarykova univerzita. Hofbauer, Břetislav. 2004. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál. Dismán, Miroslav. 2011. Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Karolinum. Silverman, D. 2005. Ako robit' kvalitativný výskum. Bratislava: Ikar. Bellani, L., C. D'Ambrosio. 2011. Deprivation, Social Exclusion and Subjective Well-Being. *Social Indicators Research* 104 (1): 67-86. Daly, M., H. Silver. 2008. Social Exclusion and Social Capital: A Comparison Critique. *Theory and Society* 37 (6): 537-566. Turok, I., A. Kearns, R. Goodlad. 1999. Social Exclusion: In What Sense a Planning Problem?. *The Town Planning Review* 70 (3): 363-384.

Garantující pracoviště: Katedra sociologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: doc. Milan Tuček, CSc.

Oponent: Mgr. Josef Bernard, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 2.11.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením doc. Milana Tučka, CSc. samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 20.7.2016

Jiřina Křiváková

.....

Anotace

KŘIVÁKOVÁ, JIŘINA. 2016. *Trávení volného času mládeže a sociální exkluze v Mnichově Hradišti.* Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové. 65 s. Bakalářská práce.

Tato bakalářská práce se věnuje problematice trávení volného času mládeže v Mnichově Hradišti a sociální exkluzi. Konkrétně se práce zaměřuje na využití a způsob trávení volného času mladých Romů, Ukrajinců, Vietnamců a mladých Čechů žijících v Mnichově Hradišti. Cílem této bakalářské práce je zjistit odlišnosti a případně zkoumat, jak velké jsou. Součástí práce jsou teoretické poznatky a empirické šetření, které probíhá formou kvalitativního výzkumu pomocí semi-strukturovaných rozhovorů. Výběrový soubor se skládá ze čtyř českých, dvou ukrajinských, dvou vietnamských a jednoho romského respondenta. Tato práce je členěna do čtyř hlavních kapitol. První kapitola vysvětluje základní pojmy volného času a sociální exkluze. Zároveň se zde propojují tyto dva jevy. Druhá kapitola se zabývá metodikou a osvětlením výběru již zmíněných národností označených jako exkludované. Třetí kapitola řeší složení obyvatelstva Mnichova Hradiště dle národností. Poslední kapitola zakončuje práci analýzou výsledků rozhovorů.

Klíčová slova: mládež, volný čas, sociální exkluze

Preface

KŘIVÁKOVÁ, JIŘINA. 2016. *Leisure time of young people and social exclusion in Mnichovo Hradiště*. Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové., 65 s. Bachelor Degree Thesis.

This bachelor thesis deals with problem of leisure time young people who live in Mnichovo Hradiště and social exclusion. Concretely this thesis focuses on leisure time activities young Roma, Ukrainians, Vietnamese and young Czech who live in Mnichovo Hradiště. The goal of this thesis is to find out differences and investigate how big these differences are. Thesis consists of theoretical knowledge and empirical survey, which is realized by qualitative method based on semi-structured interviews. Sample consists of four Czech, two Ukrainians, two Vietnamese and one Roma respondents. This thesis is split into four main chapters. First chapter explains basic terms of leisure time and social exclusion. These terms are solved there as a one phenomenon. The second chapter describes methodology, which were used in empiric part and tries to clarify the choice mentioned nationality which I tagged as a excluded people. Third chapter solves the national composition of the population in Mnichovo Hradiště. The last chapter is made up of the results obtained from interviews.

Key words: young people, leisure time, social exclusion

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své práce panu doc. Milanu Tučkovi, CSc. za cenné rady a připomínky.

Dále bych ráda poděkovala respondentům, jejichž upřímnost překročila má očekávání.

Obsah

Úvod	10
1 Stav dosavadního poznání.....	11
1.1 Vymezení pojmu sociální exkluze.....	11
1.1.1 Podstata sociálního vyloučení	12
1.1.2 Vývoj sociální exkluze	13
1.1.3 Podoby vyloučení	14
1.2 Majorita versus minorita.....	15
1.3 Vymezení pojmu volného času	15
1.3.1 Vývoj volného času.....	18
1.3.2 Funkce volnočasových aktivit.....	19
1.4 Volný čas mládeže a sociální exkluze	20
1.5 Kulturní odlišnosti	21
1.5.1 Jazyková bariéra	22
1.5.2 Romská kultura.....	22
1.5.3 Ukrajinská kultura	22
1.5.4 Vietnamská kultura	23
2 Složení obyvatelstva v Mnichově Hradišti dle národností (2011).....	24
Tabulka č. 1: Složení obyvatelstva podle národnosti v Mnichově Hradišti.....	24
3 Postup a výzkumné metody	26
3.1 Cíl práce.....	26
3.2 Výzkumné otázky.....	26
3.3 Metoda výzkumu a technika sběru dat.....	26
2.4 Výběrový soubor	26
2.5 Deskripce respondentů	27
2.5.1 Deskripce respondentů	27
Tabulka č. 2: Přehled respondentů	27
2.6 Sběr dat	28
2.7 Zpracování dat.....	29
4 Výsledky.....	30
4.1 Vyloučené menšiny	30

4.2 Předsudky	32
4.3 Vztahy	33
4.3.1 Češi—Vietnamci	33
4.3.2 Češi—Ukrajinci	34
4.3.3 Češi—Romové	35
4.3.4 Ukrajinci—Vietnamci.....	35
4.3.5 Romové—Vietnamci.....	36
4.3.6 Romové—Ukrajinci.....	36
4.4 Jak menšiny vnímají Čechy?	36
4.5 Vnímání Vietnamců	38
4.6 Vnímání Ukrajinců	38
4.7 Vnímání Romů	39
4.8 Volný čas.....	40
4.9 S kým respondenti tráví nejraději volný čas.....	41
4.10 Místa a areály určené pro trávení volného času.....	42
4.11 Oblíbená místa	44
4.12 Shrnutí výsledků	44
4.13 Kritická diskuze.....	46
Závěr.....	47
Seznam použité literatury	51
Přílohy	53
Příloha 1: Scénář rozhovoru	53
Příloha 2: Ukázka transkripce rozhovoru	54
Příloha 3: Ukázka kódování	65

Úvod

Téma této bakalářské práce vzniklo jako reakce na již uskutečněný průzkum mládeže a jejich trávení volného času, který byl součástí mé praxe na Městském úřadě v Mnichově Hradišti. Zásadní zjištění průzkumu spočívalo ve velice malé návštěvnosti volnočasových objektů mládeže, přičemž jedinci ohrožení sociálním vyloučením tyto objekty vůbec nenavštěvovali.

Město Mnichovo Hradiště se nachází poblíž okresního města Mladá Boleslav, jež je známa především firmou Škoda Auto a. s. Tato firma má značný vliv na vývoj mnohých jevů, společenských nevyjímaje. Díky relativně velkému počtu zaměstnanců jiné národnosti jsem mnohdy byla svědkem předsudků a určité nevraživosti jako reakci na soutěž o pracovní místo. Snahou této práce bude zjistit, zda se tyto předsudky přesouvají na mládež z Mnichova Hradiště a projevují se ve způsobu trávení volného času.

Cílem této práce je zjistit, zda se liší trávení volného času mladých Čechů, Ukrajinců, Vietnamců a Romů, kteří bydlí v Mnichově Hradišti. Soustředit se budu především na jedince, u nichž hrozí sociální exkluze. Sociální exkluze hrozí v podstatě u jakékoli odlišnosti a zastřešuje tak mnoho lidí, proto se zaměřím na exkluzi, která by mohla být vyvolána na základě jiné národnosti.

Tematicky je tato práce sestavena následovně. V první kapitole popisuji a definuji pojmy související s volným časem a sociální exkluzí. Zároveň se zde snažím o propojení těchto jevů. Pokouším se vysvětlit důsledky sociální exkluze na způsob trávení volného času. Druhá kapitola se věnuje metodologii a postupem výzkumu. Třetí kapitola analyzuje složení obyvatelstva Mnichova Hradiště podle národností. Poslední z kapitol se zabývá výsledky kvalitativního výzkumu. Celou práci zakončuje závěr, který se pokouší o zobecnění zjištěných skutečností. Následuje seznam použité literatury a přílohy.

V příloze lze najít scénář rozhovoru, ukázkou transkripce rozhovoru ukrajinského respondenta a ukázkou kódování, která byla vyňata z programu MAXQDA.

1 Stav dosavadního poznání

1.1 Vymezení pojmu sociální exkluze

Sociální exkluze je vymežována v různých kontextech a s různými přístupy. Cílem je tedy vymežit sociální exkluzi na základě její tematizace u různých autorů. Nejprve je zapotřebí odlišit sociální exkluzi a marginalizaci. Marginalizace značí odsun určitých osob a sociálních skupin na okraj společnosti, kdežto sociální exkluze je odsunutí osob a sociálních skupin **mimo** společnost. Proto se v případě sociální exkluze píše o sociálním vyloučení. Sociální exkluze i marginalizace slouží k sociální kontrole, spočívající v kontrole dodržování norem. Představují společenskou sankci pro ty, kteří nějakým způsobem nenaplnují nebo porušili normy, zvyky, modely a základní hodnoty dané společností. [Geremek 1999: 296]

Povaha sociálního vyloučení se neustále mění. Zůstává sice jako nástroj sociální kontroly, ale díky individualizaci a zájmu o jednotlivé osudy lidí se vyloučení týká menšího počtu lidí, a proto ztrácí tento nástroj na síle. Každá země má jinou toleranci vůči odlišnostem, proto jedinci exkludovaní u nás mohou najít pochopení v jiných zemích a naopak.

K pochopení vztahu mezi marginalizací a sociální exkluzí může posloužit následující definice — „*Sociální exkluze je systematický proces marginalizace a izolace, který ovlivňuje jak jedince, tak sociální skupiny.*“ [Rabušic 2000:70]

Současná tvrzení definují sociální vyloučení spíše jako jev, kdy moderní společnost, která zdůrazňuje jako hodnotu demokratického systému rovnost. Místo rovnosti zde vládne nad určitými skupinami marginalizace, či vyloučení. Rovnost je demokratickým systémem definována jako rovnost příležitostí pro všechny občany. Ideálního stavu, kdy by měli mít všichni rovné příležitosti, však nelze nikdy docílit. Každého z nás totiž determinují biologické a sociální faktory. V případě rovnosti jde spíše o ideu, ke které by se měla každá demokratická země snažit co nejvíce přiblížit.

Narušení rovnosti a nepřekonatelnosti tohoto jevu zajišťují uvnitř zabudované mechanismy, které znemožňují určité skupině podíl na příležitostech. Vyloučení je tedy maskované. Skrývá se v rétorice, symbolech, či institucionálním ustanovení, které by měly teoreticky zajišťovat rovnost. [Marada 2000:10]

I když v české společnosti existují instituce podporující sociálně vyloučené, do jisté míry samy tyto instituce dopomáhají k trvalému vyloučení. Státní správa totiž mnohdy napomáhá samotnému vylučování. Jedná se například o oddělená sídliště, která jsou určena pouze pro některé jedince a skupiny. I v Mnichově Hradiště jsou lokality, které obývají pouze vyloučení jedinci. Nejde však o velký bytový komplex v podobě sídlišť. Vyloučení jedinci zde bydlí buď v jenom panelovém domě, nebo v rodinných domech. Majoritní společnost je v tomto případě ráda, že se nemusí s těmito lidmi stýkat, a minority vnímají tuto skutečnost obdobně. Problém nastává v okamžiku, kdy nenabízí určená lokalita dostatečně zajištěné služby, či zaměstnání.

Sociální exkluze také úzce souvisí s kulturními odlišnostmi. „*Proces sociálního vyloučení může být chápán téměř jako univerzální kulturní mechanismus, s nímž se v různých formách setkáváme snad ve všech společnostech, ať již časově či prostorově určených.*“ [Sirovátka et al 2002: 9]

Tento proces tedy není ojedinělý, ani nově vzniklý. Znala jej téměř každá společnost a náležitě ho podle svých potřeb využívala. Sociální exkluze, jakožto jedna z forem sociální kontroly je zároveň nezbytnou součástí k fungování každé společnosti, protože díky ní se vyznačuje, kdo se nachází uvnitř společnosti a kdo nikoliv.

V případě, kdy je vyloučeno několik sociálních skupin z majoritní společnosti, se vyloučení dále projevuje napříč těmito skupinami. Sociální vyloučení tak může být následkem střetů různých sociálně vyloučených skupin. Tyto střety mívají charakter boje o udržení, či rozšíření moci a vlivu. Na základě silněji utvořené identity z původního vyloučení majoritní společností se určuje, která ze skupin má navrch. [Byrne 1999: 150-156]

1.1.1 Podstata sociálního vyloučení

Sociální exkluze bývá zejména spojována s ekonomickými hledisky, tj. společnost je připodobňována trhu.

Přitom je důležité nacházet se uvnitř „trhu“ a ne mimo něj, jakmile se nachází mimo, se jedinec stává exkludovaným. V případě tohoto modelu není natolik důležité, jakou pozici ve společnosti jedinec zastává, aby rozhodovala o tom, zda patří k exkludovaným, nebo nikoliv. [Sirovátka et al 2002]

Klíčovou charakteristikou sociálně vyloučených je v tomto přístupu jejich ekonomická pozice. Nejčastěji jde o lidi chudé, nebo s malým příjmem. Právě díky ekonomickému postavení se začala společnost polarizovat, a to zapříčinilo následnou sociální exkluzi. Ovšem lidé nejsou vyloučeni jednoduše proto, že by neměli práci nebo jenom nízký příjem.

Důvodem neschopnosti překlenutí hranic je nedostatečný sociální kapitál. Nedostatečný sociální kapitál se projevuje konkrétně v nízkém počtu sociálních vztahů. Více sociálních vztahů by mohlo navýšit šanci získat kontakt na vlivné lidi, kteří by pomohli z finanční tíže ven. Obecně sociální kapitál řeší nejenom sociální kvalitu (počet vztahů), ale i emoční a kulturní kvalitu.

1.1.2 Vývoj sociální exkluze

Opakem exkluze je sociální inkluze. Inkluze byla charakteristická pro dobu *Zlatého věku* po druhé světové válce, kdy vzkvétala ekonomika, jež přinášela lidem hmotné bohatství a jistoty. Šlo o dobu jednoty, kdy za nejdůležitější hodnotu byla považována práce a rodina. Tato společnost se vyznačovala větším smyslem pro rovnoprávnost. Ta byla zajišťována jistým zaměstnáním, tedy i příjmem, zdravotní péčí a bydlením.

Avšak moderní společnost není utvářena z inkluzivních vztahů, ale právě ze vztahů exkluzivních. Na nich vytváří svoji celistvost. Protože společnost, která zná odlišnosti, jež by se neměly u většiny vyskytovat, si poté odvodí, co je správné, a na základě toho určuje, kdo má právo žít v jádru společnosti a kdo ne. Exkluzivní společnost vznikla s příchodem pozdní modernity, přibližně kolem 60. - 70. let 20. století. [Young 1999: 3]

V České republice po pádu komunismu s nezaměstnaností rostou požadavky na sociální stát, a ten již není schopen finančně plně vyhovět. Sociální stát proto vytvořil koncept **welfare mix**¹, chrání sociální instituce jako je rodina, soukromé podniky, neziskové organizace apod., aby nebyly v chudobě. Sociální stát vznikl ve snaze docílit ekonomické prosperity. Ekonomický rozkvět zajistil dobré finanční podmínky, ale na úkor primárních institucí.

---

¹ Welfare mix je reakcí na krizi sociálního státu. Hlavním cílem je zajistit pro všechny minimální finanční zajištění. Přičemž se jednotlivé sektory (trh, stát a občanský sektor) liší mírou poskytování služeb.

Sociální stát se stará i o exkludované jedince, poskytuje jim finanční výpomoc v podobě příspěvků, čímž ale přispívá k jejich chudobě. Exkludovaní nejsou tolik motivováni k tomu vylepšit svoji ekonomickou situaci, když jim peníze od státu stačí na pokrytí základních potřeb. [Sirovátka et al 2002]

1.1.3 Podoby vyloučení

Exkluze má vícero podob. Nejkrajnějším projevem je usmrcení člověka. Tato podoba byla uplatněna třeba v případě druhé světové války jako holocaust, nebo genocida. Jinou podobou vyloučení může být např. znemožnění práva na život v řádu většinové společnosti postavením mimo zákon. V minulosti ovšem i druhá podoba exkluze končila smrtí, jelikož jedince zákon nechránil, mohl mu kdokoli ublížit, aniž by za to nesl právní zodpovědnost.

V soudobé společnosti se setkáváme s vyloučením ekonomickým, jež se projevuje chudobou, vyloučením ze životního standardu a životních šancí společnosti, které obvykle jedinci využívají.

V případě sociálního vyloučení se zdůrazňuje ta skutečnost, že vyloučení nemají možnost plnohodnotně sdílet sociální statusy nebo sociální instituce. Toto vyloučení zamezuje účast v sociálních, ale i ekonomických, politických a kulturních systémech, jež zprostředkovávají integraci do společnosti.

Sociální vyloučení v praxi se může projevovat jako diskriminace jednotlivců i sociálních skupin. Jedinci patřící do jedné sociální skupiny jsou si navzájem rovni, ale nerovnost spočívá ve vztahu k vnějším lidem. Díky této skutečnosti dochází k vymezování životního stylu a životních šancí.

Deprivace vzniká z nedostatečné saturace potřeb, v tomto případě sociálního charakteru. Prostor privilegií představuje blahobyť. Blahobyť bývá spojen především s ekonomickou sférou života. Je otázkou, zda blahobyť automaticky znamená spokojenost. Ne vždy dokážou materiální statky nahradit plnohodnotné sociální vztahy. [Sirovátka et al 2002]

1.2 Majorita versus minorita

Minorita je v podřízeném postavení vůči nadřazené majoritní společnosti a stává se předmětem oprese.²

Podle Schaefera má minorita výrazně méně kontroly nad svým životem, než má majorita. Mezi charakteristické znaky minority patří: tělesné a kulturní odlišnosti, které se odlišují od příslušníků dominantní skupiny; zkušenost předsudečných postojů a znevýhodnění; příslušnost k minoritní skupině není dobrovolná; pocit solidarity s ostatními příslušníky téže skupiny; sňatky jsou uskutečňované nejčastěji mezi příslušníky skupiny. [Schaefer 1996: 5 in Sirovátka et al]

Hranice mezi menšinou a většinou jsou proměnlivé, nejsou pevně dány. Proto se příslušník menšinové skupiny může stát zároveň i příslušníkem většinové. [Soydan a Williams 1998: 264]

Odtud pramení i opačný problém. Jelikož jsou hranice propustné, pak i někteří příslušníci většiny mohou časem patřit k menšině.

1.3 Vymezení pojmu volného času

Veškerý čas, který máme k dispozici, se dá rozdělit na čas pracovní, vázaný (polovolný) a volný. V pracovním čase se věnujeme nejčastěji nějaké výdělečné činnosti. Čas vázaný neboli polovolný je typický například pro domácí práce, jedinec sice není v zaměstnání, přesto pracuje jiným způsobem. Tento čas je pomezím mezi časem volným a pracovním, obsahuje prvky obou. Volný čas je vyhrazený čas pouze na odpočinek a relaxaci. [Kraus et al 2015: 138]

Volný čas se neustále vyvíjí. Největší význam má právě pro děti a mládež. Správně využitý volný čas totiž zbavuje mladé lidi problémů, které by mohli nacházet v případě nevyplněné prázdnoty během dne. Může totiž sloužit jako aktivizující činitel a sytit tak individuální potřeby osob. Mládež má zároveň možnost dobrovolného rozhodování a větší svobody ve výběru toho, jak budou trávit volný čas, tím se zvyšuje jejich seberealizace.

---

² Oprese se vyznačuje strukturální znevýhodnění skupin a členů takových skupin, kterým jsou pravidelně upírána práva a možnosti, která jsou pro většinu běžně dostupná. [Soydan a Williams 1998: 264]

Stejně jako se zaměřují pojmy sociální exkluze a marginalizace, i volný čas se často zaměřuje s mimopracovní dobou. Z počátku je tedy třeba si přesně definovat mimopracovní dobu a volný čas.

„Mimopracovní doba je čas osvobozený nejen od profesionální práce, ale také od práce přesčasové a času stráveného dojížděním na pracoviště. Mimopracovní čas v sobě zahrnuje volný čas. Zahrnuje také všechny ostatní činnosti mimo zaměstnání: osobní potřeby, a povinnosti (strava, rozhovor, spánek), povinnosti rodinné, společenské, občanské a duchovní.“ [Dumazedier 1966: 443] Mimopracovní dobu chápeme oproti volnému času jako širší celek. Mimopracovní doba zahrnuje i volný čas jako jednu ze svých součástí.

Volný čas je běžnou součástí jedince, zároveň jedinec prožívá volný čas specifickým způsobem. Způsoby využití volného času se liší a jedinec si může vybírat z mnoha možností.[Kraus et al 2015: 138] Volný čas nepatří však jenom někomu, jde o masovou záležitost. [Filipcová 1967: 9]

Volný čas může být definován i jako doba, či časový prostor, ve kterém nemá jedinec žádné povinnosti vůči sobě, ani vůči druhým lidem a v němž se věnuje takové činnosti, kterou si svobodně vybral. Činnost, kterou si jedinec vybral, ho baví, přináší mu radost a uspokojení a není tak zdrojem trvalých obav, nebo pocitů úzkosti. [Slepičková 2005: 14]

Volný čas bývá označován i jako hodnota, jako cennost, která má pro člověka velký význam. Volný čas představuje prostor, přičemž jedinec sám svobodně rozhoduje o využití a náplni. Nejčastější požadavky na volný čas je svobodné rozhodnutí o náplni, odpočinek, pobavení, odreagování a naučit se, či dozvědět se o něčem novém.

K volnému času se přistupuje dvojím způsobem. První z přístupů je negativního charakteru, bývá označován jako sociologizující, a klade volný čas do protikladu pracovnímu času. Tento přístup vznikl nejdříve, jde o tradiční pojetí volného času. Volný čas v tomto pojetí zažíváme až po splnění veškerých povinností, nejenom po pracovní době. Volný čas představuje tedy pouze čas oddechu. Autor tohoto přístupu je francouzský sociolog Joffre Dumazedier.

Druhý přístup, psychologizující, má pozitivní charakter. Psychologizující přístup vychází z toho, jako člověk vnímá samotnou činnost, jak ji prožívá a co pro něj vlastně znamená. Volný čas dle tohoto pojetí vzniká jediné na základě svobodné vůle člověka a nakládá s ním podle svého uvážení. Je to čas vhodný pro seberealizaci a sebeuspokojení. Ve volném čase může být člověk sám sebou a užívá si aktivity, které mu navozují pocity uspokojení. [Kraus et al 2015: 139-141]

Volný čas je definován jako každá činnost, která obsahuje čtyři vlastnosti. Z toho dvě jsou negativního charakteru a dvě pozitivního charakteru. Jako negativní můžeme chápat povinnosti, které nám společnost ukládá. Pozitivní vlastnosti slouží pouze k individuálnímu uspokojení jedince. Všechny vlastnosti jsou vzájemně propojeny.

První z vlastností vymezuje **svobodu volby** volného času. Zároveň volný čas osvobozuje od běžných či pracovních povinností. Svoboda, která tady je poskytována ovšem nevyklučuje každé povinnosti. To od jakých povinností může být člověk osvobozen, záleží na společných vztazích, konkrétně na interpersonálních vztazích, které jedince má. Příklad závazku člověka může být schůzka, či smlouva. O míře svobody taktéž rozhodují skupiny, kterých jsme členem. I vůči skupinám, do kterých patříme, máme určité závazky, a ty musíme v zájmu vlastního dobra plnit.

Každý jedinec má dva druhy závazků, primární a sekundární. Primárními závazky jsou definovány jako povinnosti vůči rodině, vyznávanému náboženství a našemu občanství. Do sekundárních závazků patří například pravidla zařízení, v němž se volný čas odehrává. V případě cvičení v Sokole šlo o pravidla daná touto organizací apod.

Volný čas znamená především osvobození od profesionální práce, tedy osvobození od zaměstnání. V případě studentů je volný čas osvobozením od školní práce. Může se stát, že původní trávení volného času přejde do profesionálních povinností. Například když se ze zábavy stane životní kariéra člověka. Konkrétním příkladem může být mladý hoch, který s vášní hraje hokej a po postupném vývoji se stává světově uznávaným hráčem, který nehraje pouze kvůli zábavě, dostává navíc za tuto činnost zapláceno.

Jako druhou vlastnost volného času pokládáme **nezainteresovanost**. Volný čas je charakteristický tím, že má nezištné cíle. Domácí práce, politické, či duchovní úkoly mají své cíle. Domácí práce mají za cíl užitkovost, politika má cíl přesvědčovat ostatní a duchovenstvo má za cíl udržovat ideologii. Žádné činnosti, které probíhají ve volném čase, nemají materiální ani společenské cíle. Zároveň však tyto cíle ovlivňují způsob trávení volného času. Existuje i tzv. napolo volný čas, jde o volný čas, ale jen částečně. Dochází k tomu v případě cílů, jež volnému času nejsou vlastní. Příkladem může být rybář, který začal vydělávat na prodeji ryb, přitom z pořádku šlo pouze o zálibu.

Dále volnému času náleží **hédonismus**. Tato vlastnost bývá nejčastější motivací, proč lidé tráví volný čas a tráví ho rádi. Nejdůležitějším cílem v této oblasti je uspokojení jedince. [Dumazedier 1966: 444-445]

Činnosti ve volném čase můžeme měnit dle našeho uvážení, volný čas nás totiž nijak nezavazuje jako například náboženské, školní, profesní a jiné povinnosti. Pouze sociální nátlak by dokázal ovlivnit to, jaké činnosti se budeme věnovat. Hédonismus představuje zároveň prvotní předpoklad k tomu, abychom začali vytvářet, či se věnovat činnostem a aktivitám ve volném čase.

Poslední z vlastností, která musí splněna k vytvoření volného času, je **uspokojení osobních požadavků**. V případě této vlastnosti jde o naplnění individuálních potřeb člověka. Tyto potřeby nemusí být ovšem zcela správné. Ve volném čase se mohou uskutečňovat i aktivity spojené s návykovými látkami. Tento způsob trávení volného času umožňuje člověku osvobození od stavů tělesné, či nervové únavy. Člověk může zcela vypnout a relaxovat. Zároveň jsou lidé osvobozeni od každodenní nudy a stereotypních povinností. I přes tato pozitiva si závislost vybere svou daň na zdraví člověka. [Dumazedier 1966: 444-446]

1.3.1 Vývoj volného času

Volný čas v moderním slova smyslu vznikl až daleko později. Aby mohly masy lidí trávit volný čas, musely se změnit sociální podmínky tak, aby to bylo umožněno. Šlo především o dvě změny. První z nich byla větší individualita jednotlivce při výběru práce. Lidé se nepodřizovali povinnostem velké komunity, začali myslet sami za sebe. Individualizace jim dávala větší svobodu, proto mohli lidé trávit volný čas podle svého uvážení. Druhá změna představovala práci, která se již neřídila zákony přírody, ale

přesně organizovanou pracovní dobou. Proto šlo přesně určit, kdy se pracuje a kdy je možné trávit svůj volný čas. Tyto změny proběhly až v industriální společnosti a pokračují i v době postindustriální. [Dumazedier 1966: 443-447]

Dalším z činitelů byla kumulace lidí do měst. Díky velkému počtu obyvatel a díky lidem využívajících služby daného města mohl začít fungovat i organizovaný způsob trávení volného času. [Hofbauer 2004: 25]

Volnočasové aktivity dětí a mládeže lze chápat jako tradiční, nebo jako „volný čas za oponou“. Tradiční způsob volného času probíhá organizovaně. Takovéto aktivity umožňují například školní družiny, školní kluby, volnočasové aktivity škol, volnočasová střediska, základní umělecké školy, zájmová sdružení a mnoho dalších. Naopak druhé pojetí volného času probíhá neorganizovaně, a to například v městském prostředí, či mediálním prostředí. Ve městě se nejčastěji neorganizovaným způsobem schází party, které spolu podnikají různé aktivity. Mediální prostředí v dnešní době vystihuje především sociální komunikace na počítači, nejznámějším virtuálním prostředkem je facebook. [Stašová, Slaninová, Junová 2015: 116-121]

Současná mládež vyhledává spíše elektronická média. Klesá počet těchto mladých čtenářů, místo čtení tráví volný čas u televize, či počítače. Nejčastější aktivní zájmy jsou o sportování, interakce s vrstevníky, kulturu a zábavu, zprostředkovanou masovými komunikačními prostředky.

1.3.2 Funkce volnočasových aktivit

Je velice důležité, jak jedinec hodnotí náplň a smysl svých volnočasových aktivit. Podle míry spokojenosti se pak odvíjí, jak člověk vnímá význam volného času. Význam se poté odráží ve funkcích volného času. Každý člověk má určité očekávání a požadavky na to, co by chtěl dělat ve volném čase, funkce se z těchto očekávání odvozuje.

Mezi tři nejzákladnější funkce se řadí funkce odpočinková (relaxační, regenerační), zábavní a kultivační, která slouží k rozvoji osobnosti. Dále podle francouzského sociologa Rogera Sue se u mládeže objevuje funkce sociální, díky které se mladí lidé socializují a utváří příslušnost ke skupinám. [Kraus et al 2015: 144]

Jiné rozdělení přináší pět základních funkcí volného času. První funkce zdravotně- hygienická, jejíž hlavním cílem je odpočinek a uvolnění od předchozích povinností. Tato funkce je nejdůležitější funkcí, a to nejenom pro mladé lidi, ale pro každého člověka. Díky společenským tlakům, které každý den prožíváme je zapotřebí odpočinku, aby nedošlo k psychickému, či fyzickému narušení. Druhá funkce seberealizační představuje uvolnění a naplnění z dané činnosti. Tato funkce slouží k rozvíjení zájmů, předpokladů, schopností a potřeb. Třetí z funkcí formativně- výchovná ovlivňuje utváření osobnosti. Touto funkcí se rozvíjí motivace, tvořivost a vztah k hodnotám. Čtvrtá funkce socializační je důležitá pro navazování interakcí, socializaci a učení se společenským normám. Poslední ze základních funkcí je funkce preventivní, která pomáhá předcházet sociálně-patologickým jevům tím, že se snaží jedinec prožít svůj volný čas kvalitně. Po kvalitním prožitku následuje větší uspokojení, a tudíž je menší pravděpodobnost výskytu patologických jevů.

Německý pedagog Opaschowski rozebírá funkce volného času detailněji. Jako základní funkce volného času uvádí rekreaci (uvolnění), kompenzaci, výchovu, vzdělávání, komunikaci, kontemplaci (hledání smyslu života a jeho duchovní výstavba), participaci, integraci a enkulturaci. Při kompenzaci se především odstraňují zklamání a frustrace z života. Enkultura dopomáhá jedinci ke kulturnímu rozvoji, vyjádření skrze umění, sport a další činnosti.

1.4 Volný čas mládeže a sociální exkluze

Pojem mládež v našem přístupu znamená věkové ustanovení od patnácti do dvaceti pěti let života. Tuto věkovou kategorii nespojuje pouze věk, ale i podobný způsob myšlení a jednání. Zároveň prožívají mladí lidé podstatné období svého života ve shodných historických a kulturních podmínkách. Tyto podmínky vytváří obdobné zkušenosti, ovšem záleží na úhlu pohledu, jak jedinec vnímá jistou situaci. Proto mají mladí lidé odlišné názory, díky jejich individualitě. Ne vždy je jejich názor zažitý, někdy je převzatý ať už od okolí, např. z rodinných kruhů nebo masmédií, která mohou vytvářet i morální paniku, vyvolávají totiž dramatičtější líčení skutečností, čímž vyvolávají neklid a nepřiměřené obavy ze strany společnosti. I tehdy záleží na jedinci, jak velkou váhu těmto názorům přisoudí. [Volek 2000:110]

Volný čas je pro mládež velice důležitý. Nejenom, že se během správného využití naučí, jak ho smysluplně trávit, což zužitkují i v pozdějším věku, ale zároveň slouží jako rekreace a forma uvolnění od každodenních povinností.

Důsledky sociální exkluze se projevují u mládeže nejčastěji neúčastí na kolektivním trávení volného času, například na kroužcích a jiných organizovaných činnostech vedených nejčastěji dospělým člověkem. Pokud se děti a mládež jiné národnosti neseťkávají s Čechy, těžko se dostávají přes kulturní rozdíly. V dětství především, ale i během dospívání je socializace jedna z nejdůležitějších faktorů, která pozitivně přispívá k inkluzi minorit.

Jelikož se sociální exkluze silně dotýká špatné ekonomické situace, pak právě nedostatek finančních prostředků ovlivňuje nejvíce způsob trávení volného času. Děti a mládež pocházející z rodin, které si nemohou dovolit posílat své děti na kroužky, či jiné placené aktivity, postrádají kontakt s dětmi v jejich věku a disciplínu, která je třeba během dalšího vývoje.

Děti z exkludovaných rodin tráví čas neorganizovaně a pokud se jim nevěnují ani nejbližší, „vyrůstají jako kůl v plotě“. Tyto děti tráví čas nejčastěji venku s kamarády, nebo osamocně. Pokud na tom nejsou exkludované rodiny ve velké finanční tísně, pak jistě vlastní i televizor, nebo počítač. V tomto případě dítě tráví čas v nekontrolovaném množství času ve virtuálním světě a nenaučí se využívat volný čas smysluplně.

Naopak děti vyrůstající v rodinách majoritní společnosti jsou často vedeni k větší odpovědnosti, tím že pravidelně navštěvují nějaké aktivity. Rodiče se jim snaží ukázat cestu, jak si uspořádat veškerý čas, aby se stihly povinnosti a přitom, aby zbyl volný čas, určený pouze k relaxaci.

1.5 Kulturní odlišnosti

Etnické skupiny či národnostní skupiny s sebou často přinášejí také odlišné zvyky, obyčeje, vzorce chování, tradice, normy a hodnoty, tedy jinou kulturu. Na základě těchto odlišností skupina definuje svoji identitu. V reakci na jinou kulturu tak vzniká buď porozumění, nebo konflikty, v nejhorším případě může nastat i tzv. kulturní šok.

Záleží také na vzdálenosti, ze které národnostní menšiny přicházejí. Čím vzdálenější země, tím odlišnější je jejich kultura a hrozí jim mnohem více sociální vyloučení, než těm, kteří pocházejí z okolních zemí.

1.5.1 Jazyková bariéra

Jeden z dalších faktorů, který dopomáhá špatné komunikaci a tak přispívá i sociální exkluzi, je jazyková bariéra.

Mladí lidé pocházející z jiných zemí mají potíže ve školách díky špatné jazykové vybavenosti. Nestýkají se tak se svými českými vrstevníky, ale spíše s vrstevníky stejného původu. Je proto důležité se těmto dětem plně věnovat, aby se integrovaly do kolektivu co nejdříve.

Rozdílné je také jakým odlišným mateřským jazykem děti, ale i dospělí mluví. Pokud pocházejí se slovanských zemí, přirozeně se jim učí čeština mnohem lépe než například Vietnamcům.

1.5.2 Romská kultura

V současné době jsou v České republice nejvíce zastoupenou kulturně odlišnou skupinou právě Romové.

Nejdůležitějším hodnotou pro Romy je rodina. Nejde o rodinu, jak jí vnímá česká společnost. Romská rodina má mnohem početnější formu, počítají se sem příbuzní z několika kolen, nekončí u jedné generace rodičů a dětí.

Nejvíce znatelnými kulturními rozdíly Romů jsou jejich zvyky, normy a hodnoty. Jazyková bariéra se jich příliš netýká. Romský jazyk jako mateřština téměř vymizel a málokterý Rom by se dokázal domluvit tímto jazykem. Romové preferují český jazyk kvůli jednoduššímu přístupu do české společnosti.

1.5.3 Ukrajinská kultura

Naopak Ukrajince žijící v České republice limituje znalost češtiny více než kultura. Český jazyk, stejně jako ukrajinský patří do slovanských jazyků. V našich jazycích se nachází mnoho podobných slov. Což je nejspíše důvod, proč mladí i starší Ukrajinci nemají motivaci zlepšovat svoji češtinu. Dorozumí se a to postačí. Špatná čeština se ovšem netýká těch, kteří už v České republice narodili a žijí zde odjakživa. Jazykové nedostatky často způsobují vyloučení z trhu práce. Ne snad proto, že by

Ukrajinci byli nezaměstnaní. Ukrajinci bývají často zaměstnání, ale v podřadných pracích, i když jejich vzdělání má daleko vyšší kvalifikaci. Nově příchozí Ukrajinci se tak stávají často obětmi tzv. klientského systému. Jde o systém, kdy agentury zajišťující práci v Česku nabízí zahraniční síly pracovní pozice manuálního charakteru. Nabízí ovšem zároveň povolení k pobytu, často i ubytování a stravování. [Leontiyeva et al 2006]

Ukrajinci jsou limitováni jazykem, ne však tak zásadně jako Vietnamci, přesto nedůvěřivost české společnosti ve schopnosti Ukrajinců způsobují znevýhodnění v zaměstnání.

1.5.4 Vietnamská kultura

Poslední z uvedených menšin jsou Vietnamci. Nejzásadnější problém starších a nově příchozích Vietnamců je buď naprostá neznalost, či jen částečná znalost českého jazyka. Vietnamské děti a mládež, která v České republice vyrůstala, s češtinou problém nemá, a to především díky školní docházce, kde se vše doučili. Vietnamská mládež se tak musí starat o překládání a vyřizovat záležitosti na úřadech za rodiče, kteří tak dobře česky neumí. Vietnam má velice bohatou kulturu, která patří k nejstarší na celém světě. Starší Vietnamci si svoji kulturu uchovávají, uctívají své hodnoty a snaží se je přenášet i na své potomky. Stejně jako v případě Ukrajinců mají Vietnamci se špatnou češtinou potíže se sehnáním zaměstnání v odpovídající kvalifikaci, proto se vytváří rodinné podnikání, které může uživit i několik rodin.

Jelikož jsou Vietnamci nejvzdálenějším národem, odlišují se kulturně nejvíce. Tato menšina jinak vypadá po fyzické stránce a zároveň se chová zcela odlišně. Kulturnímu šoku mají tak nejblíže nově příchozí Vietnamci.

Vylučované národnostní skupiny a etnika nemusí být ovšem pouze rizikem a problémovým prvkem ve společnosti, mohou naopak velmi přispět k rozvoji společnosti, a to svojí kulturou. Díky odlišné kultuře si můžeme uvědomit, jaké jsou odlišnosti a vybrat si takový způsob, který nám z těchto dvou jiných kultur bude více vyhovovat. Odlišná kultura dokáže tedy nejenom vytvářet nedorozumění, ale i inspirovat. [Sirovátka et al 2002]

2 Složení obyvatelstva v Mnichově Hradišti dle národností (2011)

S ohledem na zkoumaný problém nyní představím složení obyvatelstva dle národnosti v Mnichově Hradišti podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů z roku 2011.

Tabulka č. 1: Složení obyvatelstva podle národnosti v Mnichově Hradišti

Národnost	Obyvatelstvo celkem		z toho	
	abs.	%	Muži	ženy
Obyvatelstvo celkem	8 245	100,0	4 085	4 160
Obyvatelstvo podle národnosti:				
z toho:				
Česká	5 780	70,1	2 803	2 977
Moravská	3	0,0	2	1
Slezská	-	-	-	-
Slovenská	163	2,0	104	59
Maďarská	8	0,1	4	4
Německá	10	0,1	4	6
Polská	27	0,3	15	12
Romská	-	-	-	-
Ruská	3	0,0	1	2
Ukrajinská	23	0,3	11	12
Vietnamská	16	0,2	9	7
Neuvedeno	2 167	26,3	1 105	1 062

Zdroj: ČSÚ

Tato tabulka ukazuje, jaké bylo složení obyvatelstva podle národnosti v Mnichově Hradišti. Tabulka byla vygenerována podle obcí z celkové databáze, která vznikla při posledním sčítání lidu, domů a bytů.

Naprostá většina obyvatel je českého původu. Obyvatelé jiného původu tvoří zbylých 30 %. Z toho nejvíce lidí má slovenský původ, přičemž jde spíše o muže. Žen slovenského původu zde bylo podstatně méně. Polská národnost jako třetí v pořadí má poměr žen a mužů vyvážený. Ukrajinský původ tvořil 0,3 % a pátý nejčastější původ čítal pouze 0,2 % z celkové populace města Mnichovo Hradiště.

Tato tabulka výsledkem sčítání lidu, domů a bytů z roku 2011, čísla nejsou zcela aktuální. Jelikož se počet migrantů dlouhodobě zvyšuje, myslím si, že i ukrajinská a vietnamská minorita rozšiřuje a celkový počet těchto minorit je vyšší.

Romskou národnost neuvedl žádný z respondentů, neznamená to ovšem, že by v Mnichově Hradišti Romové nežili. Romové se mnohdy bojí své romství ukazovat napovrch. Důvodem může být buď nesdílení hodnot s Romy, nebo špatná historická zkušenost. Během druhé světové války vedlo obdobné sčítání lidí dle původu k postupnému vyhlazování Romů a ostatních nacistickou ideologií označených podřadných lidí. V období socialistického Československa Romové podléhali násilné asimilaci.

Během této éry platilo heslo: „my, civilizovaní a řádní občané musíme pomoci zcivilizovat je.“ V některých případech se tento systém snažil snížit natalitu romských žen „dobrovolně nucenou“ sterilizací. Do sterilizace totiž nenutili násilně, ale spíše přes vydírání v podobě nevydávání sociálních dávek a různých státních příspěvků. [Fraser: 1998]

Tato zkušenost zásahu státní moci do života Romů, zkušenosti spojené s negativním hodnocením Romů částí obyvatelstva v minulosti, ale i dnes, nebo zkušenosti s aktivitami radikálních skupin v současné České republice namířené proti Romům vedou Romy k tomu, že se obávají úředně vydělovat vlastní identitu a raději volí příležitost hlásit se k národnosti na základě jazyka, místa bydliště, státní příslušnosti, původu země, odkud pochází.

Romové se v tomto sčítání přiřazovali nejčastěji k českému či slovenskému původu. Většina Romů, kteří žijí v České republice, pochází ze Slovenska. Po druhé světové válce se počet českých Romů výrazně snížil. Jelikož byly vysídlené Sudety, komunisté z velké části do těchto konců republiky nastěhovali Romy ze Slovenska, kteří zde žili v chudobě.

Navíc 26 % respondentů nechtělo uvést svoji národnost, i v tomto případě bude určitá část zastoupena Romy.

3 Postup a výzkumné metody

3.1 Cíl práce

Cílem této práce bylo zjistit u mladých lidí z etnicky odlišných skupin a žijících v Mnichově Hradišti jaké existují rozdíly v trávení volného času a zda v trávení volného času lze zaznamenat charakteristiky sociálního vyloučení.

3.2 Výzkumné otázky

1. Jak respondenti tráví volný čas? S jakými funkcemi si volný čas spojují? Čím je trávení volného času podmíněno?
2. Co navzájem o příslušnících jiných národností soudí? Je možné evidovat u respondentů předsudky o jiných národnostech?
3. Jakou mají respondenti zkušenost s navazováním přátelských vztahů mezi příslušníky jiných národností?
4. Domnívají se respondenti, že mladí Romové, Ukrajinci a Vietnamci jsou jako minority vyloučení z majoritní společnosti?

3.3 Metoda výzkumu a technika sběru dat

Ke zpracování tohoto tématu jsem zvolila kvalitativní metodu. Výzkum probíhal pomocí techniky semi-strukturovaných rozhovorů, a to u čtyř obyvatel české národnosti a pěti obyvatel jiné národnosti. Konkrétně šlo o Roma, dvě Ukrajinky a dvě Vietnamky.

Během rozhovorů jsem se nedržela přesně podle struktury scénáře a často jsme s respondenty odbíhali od tématu, což mi umožnilo lepší vhled do problematiky u každého zvlášť.

2.4 Výběrový soubor

Součástí výběrového souboru bylo devět respondentů. Čtyři respondenti byli obyvatelé Mnichova Hradiště s českým a pět respondentů s jiným než českým původem. V rámci výzkumu jsem využila metodu účelového výběru a metodu sněhové koule (snowball sampling). Ovšem tato metoda se osvědčila pouze v případě Čechů a Vietnamek, což bude zapříčiněno větší provázaností Vietnamců v Mnichově Hradišti, než je u ostatních národností.

2.5 Deskripce respondentů

2.5.1 Deskripce respondentů

Následující tabulka slouží jako přehled respondentů. Uvedeny jsou pouze základní údaje, líčení jednotlivých názorů se nachází až v analýze získaných dat. Respondenti byli poučeni o naprosté anonymitě, kterou dodržují, a proto jsou veškerá jména uvedená v tabulce smyšlená a neodpovídají realitě.

Tabulka č. 2: Přehled respondentů

	Národnost	Pohlaví	Věk	Vzdělání	Sociální třída	Délka pobytu v ČR
Petr	česká	muž	25	střední s maturitou	dělnická třída	od narození
Eva	česká	žena	21	střední s maturitou	dělnická třída	od narození
Iveta	česká	žena	22	střední s maturitou	střední třída	od narození
Pavel	česká	muž	17	Základní	střední třída	od narození
Lucie	vietnamská	žena	20	střední s maturitou	střední třída	16 let
Marie	vietnamská	žena	24	střední/vyučena	dělnická třída	12 let
Lukáš	ukrajinská	muž	16	Základní	dělnická třída	9 let
Tereza	ukrajinská	žena	20	střední/vyučena	dělnická třída	2 roky
Marek	romská	muž	21	střední/vyučen	dělnická třída	od narození

Zdroj: autorka

Složení respondentů je následovné. Čtyři respondenti jsou českého původu a zbylých pět je jiného původu. Konkrétně dva respondenti ukrajinského, vietnamského a jeden respondent romského původu.

Věková struktura cílové skupiny, tedy mládeže je definována od 15 do 25 let. Pro zjednodušení při vyhledávání respondentů jsem tuto věkovou strukturu rozdělila do třech kategorií a to 15-17, 18-21 a 22-25. Při realizaci jsem se proto snažila o přibližně stejné zastoupení věkových kategorií. První kategorii splňují dva respondenti, jeden je českého původu a druhý ukrajinského. Kategorii 19-22 tvoří čtyři respondenti. V této

kategorii je z každé národnosti jeden zástupce. Do poslední kategorie spadají zbylí tři respondenti, konkrétně dva Češi a Vietnamka.

Co se týče vzdělání většina respondentů má ukončené střední vzdělání buď výučním listem, nebo maturitní zkouškou. Dva respondenti mají pouze základní vzdělání, což ale je dáno jejich věkem. V současnosti totiž studují na střední škole a plánují tak dosáhnout minimálně středního vzdělání. Čtyři z respondentů, přesněji tři Češi a Vietnamka právě studují na vysoké škole. Dá se tedy očekávat, že i jejich dosažené vzdělání se časem zvýší.

Nakonec bych ráda zmínila sociální třídy, do kterých respondenti patří. V tomto ohledu se nepodařilo o zastoupení všech tříd. Žádný z respondentů nepatří do vyšší třídy. Nejvyšší zastoupenou třídou je třída vyšší střední. Respondenti spadající do vyšší střední třídy nepracují, ale jejich rodiče je finančně zabezpečují. Právě jejich zaměstnání má vyšší status. V obou případech jde o podnikatele. Nejčastěji se vyskytuje dělnická třída, což je způsobeno velkou zaměstnaností v sekundárním sektoru zaměřeným na automobilovou výrobu.

Sociální třídy byly určeny podle pracovních pozic respondentů. Studenti byli přiřazeni do určitých tříd podle pracovních pozic rodičů.

2.6 Sběr dat

Sběr dat probíhal v Mnichově Hradišti v bytech respondentů, či v místních kavárnách. Celkem bylo sesbíráno devět rozhovorů.

Nejdříve bylo provedeno základní seznámení s respondenty, následně jsem je seznámila s tématem bakalářské práce a informovala je o anonymitě a přibližném čase rozhovoru. Otázky na identifikační údaje nebyly řazeny vždy stejně, někdy započaly celý rozhovor, někdy ho naopak ukončovaly.

Délka rozhovoru se lišila dle výřečnosti jednotlivých respondentů. Nejkratší rozhovor trval patnáct minut a nejdelší rozhovor trval přibližně čtyřicet pět minut. Kratší rozhovory nicméně vždy zahrnovaly odpovědi na stejné otázky jako u delších rozhovorů, proto byly dostačující. Rozhovor totiž probíhal podle předpřipraveného scénáře. Během prvních rozhovorů jsem ale ještě scénář poupravovala podle nově

zjištěných situací od respondentů. Během rozhovorů jsem se nedržela přesného pořadí otázek ve scénáři ani přesných formulací otázek. Vždy záleželo na konkrétní situaci a kladení otázek se měnilo v závislosti na odpovědi respondentů. Během rozhovorů padly i otázky mimo stanovený scénář, které zacelují zjištěné skutečnosti.

Rozhovory byly vždy nahrávané na notebook. Z výsledných nahrávek byly rozhovory následně přepisovány do písemné podoby.

2.7 Zpracování dat

Po transkripci rozhovorů následovalo přesunutí souborů do programu MAXQDA, kde jsem texty systematicky okódovala. Nejprve jsem vyznačila základní linii rozhovoru a poté jednotlivé body, které byly během rozhovorů zmíněny. Díky rozdělení jednotlivých kódů do větších celků, bylo při interpretaci jednodušší hledat souvislosti.

Hlavními tématy této práce je sociální exkluze a volný čas, proto tvoří dva stěžejní kódy, které jsou dále rozvíjeny dalšími podkódy.

Sociální exkluzi rozvíjí předsudky, vnímání Čechů, Romů, Ukrajinců a Vietnamců navzájem, vztahy mezi těmito národnostmi a jejich názory na to, kdo je dle nich vyloučen ze společnosti. Dále se zde řeší důvody vyloučení a vlastní zkušenosti respondentů.

Menšiny jsem zde zároveň rozdělila podle původu a délky pobytu, jelikož jsem předpokládala odlišnosti mezi těmi, kdo zde žije podstatnou část svého života (třeba již od dětství) a těmi, kteří zde žijí kratší dobu.

Volný čas v mém výzkumu rozvádí volnočasové aktivity respondentů, tedy jaká je nejčastější náplň. Dále s kým a kde nejčastěji volný čas tráví a jejich názory na využití objektů určených pro trávení volného času a aktivit nabízených pro mládež.

4 Výsledky

4.1 Vyloučené menšiny

Představy o sociálním vyloučení se napříč jinými kulturami neliší. Naprosto všichni z dotazovaných označili jako vyloučené jedince Romy. Romský respondent tak označil sebe a ostatní Romy za znevýhodněný původ. Důvody vyloučení se lišily podle míry zavinění ze strany Romů a Čechů. Nezaměstnanost Romů byla jedním z hlavních důvodů, proč Češi odsuzují Romy. Kde byl nejzásadnější problém získávání sociálních dávek. Čechům, ale nejenom jim (stejně se vyjádřila i jedna z vietnamských respondentek) vadí dle mého názoru fakt odevzdávání daní z příjmu, u čehož mají pocit, že tyto daně pokrývají především vyplácení sociálních dávek. Přitom sociální dávky nepobírají pouze Romové. Nikde neexistují statistické údaje, ze kterých by vyplývalo, že Romové tvoří naprostou většinu nepracujících. Tyto údaje se totiž v zájmu lidské svobody nesmí nikde objevovat. Přesto mají respondenti pocit, že platí jejich rodiče nebo oni sami, pokud jsou již výdělečně činní, sociální dávky, které putují „především“ Romům.

Ovšem tvrzení o nezaměstnanosti potvrdili i další účastníci rozhovorů nečeského původu. Jednalo se však o jiné souvislosti. Podle vyjádření respondenta Marka: *„Dá se říct, že máme horlivější krev...tu máme pořád, ale záleží hodně na výchově. Já byl cepovaný už od malička, takže jsem teď v pohodě. Z velké části tou výchovou právě. A je to o tom, jak ty rodiče vedou svoje děti. Když je vedou k bordelu a k nepracovitosti...tak to pak i funguje, že ty děcka jsou po ulicích a žebrají prachy a nechtějí pracovat, pak se naučí žít ze sociálních dávek.“*

Nezaměstnanost Romů je tedy záležitostí individuální. Ze zmíněné citace vyplývá silný vliv rodiny na chování dětí. Jestliže se rodiče Romů rozhodnou nepracovat, pak se děti těchto rodičů často stejnému způsobu žití přiučí. Pracující Romové, ale i nepracující, kteří ale mají zájem o vzdělání a finanční zabezpečení svých dětí se snaží o vedení dětí k zcela jinému způsobu života. V tomto případě je vede stejně jako většina Čechů k odpovědnosti za svůj život a nezávislosti na státní podpoře v podobě sociálních dávek.

Jiný názor na nezaměstnanost Romů má respondentka Tereza: „*Asi tím, že jim nenabízíme žádnou pořádnou práci.*“ Tato respondentka má za to, že Romové nepracují z důvodu nabídky nekvalifikovaných a podřadných pracovních míst. Zároveň dodává, že se nabídka podřadných míst nenabízí jenom Romům, ale i Ukrajincům, kteří i přes dobré vzdělání nabídku přijímají jenom proto, aby nějak vyžili. Zdůrazňuje také pohnutky Ukrajinců k migraci do Čech. Jde čistě o ekonomické účely. Pokud by byla na Ukrajině větší zaměstnanost, nikdy by do Čech dobrovolně nepřišla.

Nezaměstnanost Romů je tedy způsobena jak faktory vnějšími, například v podobě diskriminace, tak faktory vnitřními. Vnitřní faktory spočívají v nízké kvalitaci, nízké úrovni vzdělanosti a nedostatečných sociálních kompetencích. [Ministerstvo práce a sociálních věcí: 2014]

Znevýhodnění na pracovním trhu potvrdila i respondentka Lucie. O svém postavení na trhu práce se vyjádřila následovně: „*Já, i když dodělám vysokou školu tak budu mít problém najít tady nějaké odpovídající zaměstnání, proto se chci potom odstěhovat natrvalo do Prahy, tam přece jenom jsou všelijací lidé a myslím, že tam líp zapadnu a nebudu jen ta z večerky.*“

Na druhou stranu ukrajinský respondent a vietnamská respondentka, kteří žijí v České republice většinu svého života, nevnímají ze strany Čechů buď žádné znevýhodňování, nebo jen částečné. Není srovnatelné s respondenty ukrajinského a vietnamského původu, kteří zde žijí kratší dobu. Tato skutečnost je dána především nedokonalostí českého jazyka a nepřilnutí k české kultuře. Z rozhovorů s těmito respondenty byla cítit touha vrátit se do své rodné země. Ovšem tyto touhy naplněny nebudou, obě respondentky zde drží lepší finanční situace.

Další z nejčastějších důvodů, proč Češi nepřijímají Romy, bylo chování Romů na veřejnosti. Respondent Lukáš tuto situaci vylíčil takto: „*No spíš děsí, protože když přijde někdo, kdo se prostě jako nehlídá. Neříkám samozřejmě, že všichni... i já mám zkušenosti. Nicméně mám dost kamarádů Romů a jsou jako cajk a jsou takový jako víc otevřený. Podle mě ty lidi se podvědomě bojejí ty energie, která vyzařuje z těch lidí.*“

Podle tohoto tvrzení se Češi straní příliš otevřeným lidem. Což potvrzuje i vyjádření Čechů. Mezi jejich námitky patří hlučnost, vulgární slovník a soudržnost mezi Romy. Velké party Romů některým z respondentů nahání i strach.

Mezi další označené vyloučené skupiny patřili například postižení lidé, černoši a migranti. Postižení lidé se ze zdravotních důvodů nemohou účastnit všech příležitostí, které se nabízí. Vícekrát byli zmiňováni jako vyloučení imigranti, což bylo přisuzováno neznalosti českého jazyka. V souvislosti s imigranty bylo zmíněný i islám. Tato souvislost má nejspíše spojitost s nedávnými teroristickými útoky a následnou mediální „masáží“. Černošská rasa zazněla také jako jedna z vyloučených skupin, ovšem ne v českém kontextu, nýbrž celosvětovém.

Mezi nejčastějšími způsoby vyloučení se vyskytlo nabízení podřadných prací. Dále mezi způsoby řadili respondenti pomlouvání, zvýšenou pozornost, slovní napadení a výhrůžky. Nejde však o způsoby vyloučení, ale spíše o jeho projevy. Zkušenosti s těmito projevy mělo sedm z dotázaných respondentů.

4.2 Předsudky

Se sociální exkluzí úzce souvisí přijímání stereotypů a předsudků. V této části budu věnovat pouze předsudkům, jakožto negativním vlastnostem, které čeští respondenti přisuzují jiným národnostem. Zároveň zmíním, jak vnímají v Mnichově Hradišti předsudky mladí Vietnamci, Ukrajinci a Romové.

Předsudky o Romech jsou dle rozhovorů nejčastěji spojovány s nevhodným chováním, „vyčnávavostí“, problematičností a také nezaměstnaností. „*No Romové, to je kapitola sama o sobě, já myslím, že jim taky trochu závidíme....mají pořád dost času se s někým scházet, nemusí chodit do práce a počínají děti, na který jim stát přispívá...prostě idylka.*“ Takto vylíčila nezaměstnanost Romů respondentka Eva. Nezaměstnanost řeší pobíráním sociálních dávek. Výše těchto dávek se odvíjí od počtu dětí, proto se někteří Romové snaží mít více dětí, než je v české společnosti zvyklé, aby tak dostali více peněz.

Čeští respondenti navrhovali jako řešení sporů s Romy dokonalé přizpůsobení se Čechům. Zároveň zdůrazňovali nerespektování nepsaných pravidel, které by se měly dodržovat. Mezi tato pravidla patří spořádané chování na veřejnosti bez vulgarit a

obtěžování. Žádné pochybení ze strany Čechů ale nevidí. Respondent Marek toto řešení takéž potvrzuje. Podle jeho slov: „*Ale mě si s nimi moc nespojují, když nedělám problémy a pracuju.*“

Respondenti jako nejčastější předsudky vůči Vietnamcům uváděli prodej nekvalitních věcí a padělků. Načež reaguje respondentka Lucie: „*A co se týče kriminality a těch padělků, tak si myslím, že je to celé přitažené za vlasy. Naopak mi přijdou Vietnamci až moc slušní a poctiví, najdou se i výjimky samozřejmě.*“

Dle této citace se prodej padělků zveličuje. A naopak vychází z toho, že Vietnamci jako národ jsou poctivější a slušnější než kdejaký Čech. Zároveň respondentka dodává, že i mezi Vietnamci najdeme kriminalitu a padělání zboží, ale ostatně i mezi Čechy.

Čeští respondenti vidí Vietnamce především jako ty, kteří pracují na tržnicích nebo ve večerkách. Tento jev je způsoben četností tržnic, obchodů s oblečením a večerek patřící skutečně Vietnamcům. Tuto zkušenost pak generalizují na všechny vietnamského původu žijící na území České republiky. Díky tomuto předsudku mají mladí Vietnamci těžkou cestu k vylepšení své kariéry. Zaměstnavatelé totiž nepřístupují stejně k Čechům a Vietnamcům a tímto způsobem jsou Vietnamci znevýhodněni.

Předsudky týkající se Ukrajinců nejsou natolik časté jako u Romů a Vietnamců. Nejčastěji je s nimi spojována pracovitost, což lze chápat jako pozitivní stereotyp. Ovšem z tohoto stereotypu lze odvodit předsudek, jenž respondentka Tereza potvrdila: „*Že berem lidem práci...že se neumíme chovat slušně a podobné kraviný.*“ Pracovitost Ukrajinců lze vidět i jako konkurenci na trhu práce.

4.3 Vztahy

4.3.1 Češi—Vietnamci

Vztahy mezi Čechy a Vietnamci mají spíše pozitivní charakter. Obě strany, ale připouští určité nesrovnalosti, které mezi sebou chovají. Vietnamské respondentky se svěřily s počátečním nedorozuměním českých dětí ve škole. Tyto děti měly narážky na jejich odlišný vzhled. Právě během školní docházky se vietnamské respondentky setkaly nejvíce s předsudky. Respondentka Lucie vidí postoj českých dětí následovně: „*No já*

se za to na ně nezlobím, akorát opakovali, co slyšeli od rodičů...tomu nerozuměli ještě tenkrát.“ Hlavním aktérem odmítavého chování vůči Vietnamcům jsou dle Lucie rodiče českých dětí. Pokud je vychovávají k pocitu nadřazenosti, poté se děti podle toho chovají. Předsudky však postupem času opadly a jejich vztahy s mladými Čechy jsou velice dobré.

Čeští respondenti zmiňovali nejčastěji jako špatné zkušenosti s Vietnamci takové věci, které vyplývají z jejich podnikání. Eva uvedla takovéto špatné zkušenosti: *„Tak nijak zvlášť mi nevaděj...ale jen do chvíle než chcete poradit nebo něco řešit...vždycky dělají, že nerozumí, třeba když chci něco reklamovat...nevím, jestli tu neznalost jen hrajou, aby měli klid, nebo jsou vážně mimo...ale to zas pak nechápu, jak tu můžou podnikat, když neumí ani pořádně česky.“* Respondentka Iveta se vyjádřila takto: *„No a ještě k tomu co prodávaj, že jo...samé šunty a k tomu ještě zvedly ceny, takže za draho i totální hnusy.“* A poslední z negativních zkušeností uvedl respondent Petr: *„Jsou někteří docela vtíraví a drzí...ale jinak mi nevadí.“*

4.3.2 Češi—Ukrajinci

Dále výzkum poukázal spíše na pozitivní vztahy mezi Ukrajinci a Čechy. Respondent Petr reagoval na otázku o zkušenostech s Ukrajinci následovně: *„Jsou takoví trochu čuňata, ale v práci se docela obracejí to zase jo....znám ale i povaleče, berou jenom dávky a peníze z toho jen prochlastaj.“* Tento respondent má pozitivní zkušenosti s kolegy v práci, ovšem zná i případy, kdy se Ukrajinci domáhají sociálních dávek a nesnaží se tuto situaci nějak změnit, spíše naopak.

Ukrajínští respondenti se ve svých odpovědích zásadně liší. Respondent Lukáš, který žije v České republice od dětství, má tento pocit: *„To právě překvapivě jsou tady Ukrajinci celkem brány takže. Mně osobně přijde, že Česko moc na ty cizince není, že Ukrajinci překvapivě jsou brány.“* Přijde si rovnocenný s Čechy. Jeho zkušenosti i z dětství byly velice dobré, což z velké míry ovlivnila jeho znalost českého jazyka, kterému se učil od útlého dětství již na Ukrajině. Avšak ukrajinská respondentka Tereza se necítí zcela rovnocenně. Její vyjádření: *„Noo, jak kteří...někteří jsou v pohodě...ale zas zažila jsem blbý kecý na mě...třeba chlapi si myslí, že když mi nabídnou peníze, tak s nima půjdu hned do postele...jako bych snad na tom byla tak blbě.“* Respondentka zažila hrubé zacházení se strany mužů, ale jak říká, zná i Čechy, se kterými se ráda

vídává. Dále uvádí nerovnocennost na pracovním trhu, Ukrajincům se podle ní dostává hůře placených pracovních míst. I když je kvalifikace Ukrajince vysoká, jeho zaměstnání málokdy odpovídá této kvalifikaci.

4.3.3 Češi—Romové

Obecně je známo, že Češi s Romy mají špatné vztahy, přerůstající v konflikty. Již několikrát v historii se i na našem území prosazovala extremistická jednání proti Romům. Dnes se na místech se zvýšenou hustotou obyvatel romského původu pořádají různé protestní pochody.

Tento výzkum nepřinesl v této otázce tedy nic objevného. Čeští respondenti skutečně mají spíše špatné zkušenosti s Romy a vnímají své vztahy k nim negativně. Ovšem dva čeští respondenti zároveň připouští, že znají i „jiné“ Romy, kteří jim nevadí a jsou buď v kontaktu, či spolu přáteli. Tyto Romy berou jako sobě rovný, protože chodí do zaměstnání a nepoužívají typický romský přízvuk. Jako negativní uvádí čeští respondenti opět již zmiňovanou nezaměstnanost a nevhodné chování.

Romský respondent potvrzuje důležitost zaměstnanosti. Jelikož je zaměstnaný, cítí se v jistém ohledu rovnocenným. Přesto zažívá i tyto situace: „*Jsou i někteří téci, co se snaží vyhledávat konflikty...ale já jsem takovej mírnej, mě nikdo nevyprovokuje.*“ A dodává: „*Někdo je naopak v pohodě...hlavně když mě blíž lidi poznají, tak ví, že jsem úplně normální člověk s běžnými problémy jako oni.*“ Po delším kontaktu s Čechy nebývá problém si utvořit dle romského respondenta dobrý vztah. Vše je o výchově a Marek se cítí být vychován tak, aby s Čechy vycházel.

Marek se také setkal se zřejmou urážkou jeho původu. „*Jednou když mě bolel zub, tak jsem se chtěl nechat zaregistrovat u zubařky tam u kina, a ona mě odbyla s tím, že Cikány nebere... at' to zkusím jinde...ale takovýchle extrémů jsou fakt výjimečně musím zas říct.*“ Tato reakce, kterou Marek zažil, je dle něj ojedinělá. Dá se říct, že šlo o jeden ze způsobů vyloučení, a to z lékařské péče, na kterou má každý občan platící si zdravotní pojištění právo.

4.3.4 Ukrajinci—Vietnamci

Tyto dva národy se spolu moc nestýkají. Jsou si vzájemnou záhadou. Jak uvedl Lukáš: „*Tak Vietnamci mi někdy přijdou jako docela záhadní lidi, takoví*

neprokouknutelní.“ Ukrajincům přijdou Vietnamci ještě uzavřenější než Češi. Ale oproti Čechům je vnímají pozitivněji, berou je jako pilné a zdvořilé lidi, „kteří by pro zákazníka udělali cokoli“, takto se vyjádřil Lukáš.

Vietnamské respondentky taktéž neznají žádného Ukrajince osobně. Pouze Marie má díky zprostředkované informaci od své kamarádky na Ukrajince takovýto názor: „*Jsou to strašně fajn lidi, že ji (kamarádku) pořád zvou k sobě a chtějí si s ní povídat.*“ Vnímá tedy Ukrajince jako příjemné a kamarádké společníky. Druhá vietnamská respondentka nemá s Ukrajinci žádné zkušenosti. Tato skutečnost dle mého názoru plyne z malého zastoupení mladých Ukrajinců a Vietnamců v Mnichově Hradišti.

4.3.5 Romové—Vietnamci

Vztahy mezi těmito národy jsou spíše pozitivní. Romský respondent uvedl, že má i vietnamské přátele. Lucie vylíčila vztah k Romům takto: „*No mně jakože nikdy nic neudělali....to spíš Češi se ke mně chovají ve večerce tak povýšeně...přitom jde o nějaké hospodské burany a myslí si, bůhví co nejsou.*“ Respondentka popisuje špatné zacházení ze strany Čechů. S Romy zatím žádnou špatnou zkušenost neměla. Respondentka Marie zažila i špatné zacházení ze strany Romů. Netvrdí ale, že jsou špatně vychovaní všichni Romové. Zná i slušné Romy, proto vnímá vztah k Romům pozitivně.

4.3.6 Romové—Ukrajinci

I tyto vztahy jsou spíše pozitivní. Oba ukrajinští respondenti se přátelí s Romy. Tereza hodnotí situaci takto: „*No...dobrý i špatný...se tam právě střídá s tím uklízením semnou jedna Romka a s tou si povídáme normálně...ale znám i takový paka, který mi třeba při úklidu toho obchod'áku naschvál flušou na zem...jako občas to jsou prasata.*“ Má tedy i špatné zkušenosti. Lukáš zažil taktéž nějaké špatné zkušenosti, hodnotí však celkově Romy velice pozitivně. Romský respondent s Ukrajinci zkušenosti nemá žádné, proto chybí stanovisko protistrany.

4.4 Jak menšiny vnímají Čechy?

Češi jsou respondenty charakterizováni jako národ uzavřený, který si hlídá své místo a málokdy se otevře jiným lidem. Pro typického Čecha je přirozené řešit vlastní

život. Pomoc cizím lidem od něj očekávat nelze. Pomáhá zásadně blízkým lidem nebo rodině. Ani to není samozřejmostí.

Ukrajínští respondenti vnímají Čechy jako vypočítavé lidi. Někteří podle nich využívají slabiny ostatních lidí a využívají je ve svůj prospěch. Tereza má tento názor: *„My Ukrajinci jsme takoví celkově vstřícnější k ostatním...hlavně Češi jsou takoví chamtivci...i když je to rodina, tak jdou proti sobě...když se někomu děje něco špatného, tak si ten pocit ještě užívají.“* Lukáš líčí typickou situaci neochoty Čechů: *„Když odjíždím a mam velkej kufr, tak ten kufr cpu na hlavu, ať je vidět, že je prostě jako těžkej, nicméně lidi tady v autobuse jenom dívaj a koukaj se, jak kdyby mě chtěli uhodit. Na Ukrajině okamžitě, když vidí, že to zvedám, tak mi ten zpocenej řidič autobusu vyskočí a zvedne mi tu tašku jakoby sám, neptaj se jo, prostě v momentě, kdy s někým mluvíte, tak s váma mluvěj, jako kdybyste byli kdovíjaký známí, zatím co tady, když promluvíte na někoho cizího, tak mají takovej ten jistej odstup, prostě ty seš cizí a prostě ne.“* Oba ukrajínští respondenti jsou rádi za svůj původ a českou povahu by mít nechtěli. Ovšem zároveň mají i mezi Čechy přátele, se kterými se rádi vídají. Lukáš jich má podstatně více díky délce svého pobytu v České republice.

Respondentka Marie má podobné zkušenosti jako Lukáš. Podle ní jsou všichni Češi zahledění do sebe a o druhé se nestarají. Obě vietnamské respondentky se shodují na tom, že mladí Češi chovají uvolněněji. Jelikož jsou zvyklé na autoritativnější výchovu, přijde jim zároveň, že nedbají moc na rady druhých a řídí se spíše vlastním úsudkem. Vietnamské respondentky zdůrazňují větší svobodu mladých Čechů při vyjadřování názorů, vietnamská kultura oproti české totiž staví na své reputaci a Vietnamky se musí chovat podle jistých vzorců, aby nijak svoji rodinu neočernily.

Romský respondent přiznává, že Romové rádi žijí přítomností a užívají si každé chvíle, kdežto Češi podle něj žijí spíše budoucností. Jejich hlavním rysem je plánování, co kdy a jak budou dělat. Namísto spontánních rozhodnutí jednají spíše uvážlivě. Marek se shoduje s Lukášem v tom, že se Češi neumí bavit bez požití alkoholu a to i když jsou v přítomnosti dlouholetých kamarádů.

4.5 Vnímání Vietnamců

Čeští respondenti vnímají Vietnamce jako praktické lidi, kteří usilovně pracují, aby dosáhli svých cílů. Myslí si o nich, že jsou pilní, slušní a uzavření do své vietnamské komunity. Přitom nedovolují ostatním, aby do jejich komunity nahlédli, a své soukromí si uchovávají pro sebe nebo pro ty nejbližší. Rodina je pro Vietnamce velice důležitá, samy vietnamské respondentky o ní smýšlejí s respektem. Starší členové rodiny mají velký vliv na mladší členy, snaží se jim nabídnout řešení problémů a pomáhat v každé situaci. Ne vždy se samozřejmě tyto rady shodují s názory mladých Vietnamců.

Lukáš si myslí, že Vietnamci jsou uzavřenější než Češi. „*Vietnamci mi přijdou ještě utěplejší než Češi.*“ Tento respondent nezná osobně žádného Vietnamce, ale skrze přátele zaslechl o uzavřenosti tohoto národa a s ním souvisejícím tajnůstkářstvím, které probíhá jako nesdílení soukromí mimo vietnamskou komunitu. Tereza naopak vyzdvihla soudržnost. Což opět souvisí s důležitostí rodiny.

Marek vnímá Vietnamce jako zdvořilé lidi, kteří nedělají problémy. Ve srovnání Čechů a Vietnamců vyzdvihl Vietnamci kvůli jejich vstřícnosti, která Čechům není vlastní.

Z rozhovorů se dá vyvodit, že většina respondentů chápe Vietnamce jako silně orientovány na rodinu. Co se týče Vietnamců, jejich kultura se liší ve všech třech rámcích (normy, hodnoty a zvyky). Respondenti zmiňovali jiné hodnoty, zaměřené na rodinný život a na respekt ke starším členům z vietnamské komunity.

4.6 Vnímání Ukrajinců

Respondenti charakterizují Ukrajince jako aktivní a otevřené jedince, kteří si rádi užívají přítomnosti. Na rozdíl od Čechů se Ukrajinci scházejí častěji s rodinou. Rodina na Ukrajině znamená širší pojem než v České republice. Srazy s rodinou znamenají navštívení i několik pokolení. Respondent Lukáš se v tomto smyslu zmiňoval o užívání si legrace s rodinou, aniž by bylo potřeba požívat alkohol. Výjimky potvrzují pravidlo, viz Petrův vztah k Ukrajincům.

Respondentka Eva uvedla v souvislosti s kulturou zážitek s ukrajinskou spolužačkou: „*Pamatuju si, že měla docela přísné rodiče, nesměla mít dlouhé nehty,*

líčit se apod. prý to byli vážně zarytí křesťané.“ Tato respondentka poukázala na odlišnost duchovní. Ukrajina na rozdíl od České republiky disponuje velkým zastoupením křesťansky věřících lidí. Jejich víra ovlivňuje i chování Ukrajinců. Víra má dozajista velký podíl na soudržnosti ukrajinských rodin.

4.7 Vnímání Romů

Respondenti vnímají Romy rozdílně. Nejčastěji shodující se názory na chování líčí o jiném temperamentu Romů. Čeští respondenti vnímají Romy nejzáporněji. Přisuzují jim status nezaměstnaných. Jedná se však podle nich o dobrovolnou nezaměstnanost. *„Na ně akorát vyděláváme, oni jsou vyčûraní...a ještě se nám smějou do ksiftu.*“ Takto vidí situaci respondent Petr.

Jiný názor na nezaměstnanost Romů má Lucie: *„No Romové jsou vyloučeni i tak trochu z jejich neochoty pracovat, ale nedivím se jim...pokud mají stejné problémy najít pořádné zaměstnání a ne podřadné práce jako Vietnamci...tak si udržují svoji hrdost tím.*“ Dle této citace Češi neumožňují zaměstnání odpovídajícím kvalitám. Pokud jde o Romy, je zde složitější problém. Jelikož není mnoho mladých Romů vedeno k vyššímu vzdělání a často rodičům stačí pouze ukončení speciální, či základní školy, poté i děti neprahnou po vyšším vzdělání. Z čehož vyplývá nesnadné hledání takové práce, která by Romy naplňovala. Musí se tedy nejčastěji nechat zaměstnat jako manuální pomocníci. Tato práce je však fyzicky náročná a mnohdy málo finančně ohodnocená a ne každému proto vyhovuje.

„Protože když přijde někdo, kdo se prostě jako nehlídá. Neříkám samozřejmě, že všichni i já mám zkušenosti. Nicméně mám dost kamarádů Romů, a jsou jako cajk a jsou takový jako víc otevřený. Podle mě ti lidi se podvědomě bojejí ty energie, která vyzařuje z těch lidí.“ Takto vysvětluje respondent Lukáš odlišnost mezi Čechy a Romy. Podle něj jde o zcela jiné kultury. Romská se vyznačuje otevřeností a uměním žít přítomností. Češi se takto živé kultuře vyhýbají, protože starají více o budoucí dny. Což neznamená, že by Češi neměli rádi zábavu nebo si neuměli užít přítomnost. Užívání si má podle respondentů však být hlavní náplní Romů, a proto je označují za hlučné jedince.

Romové drží jako rodina pospolu více než Češi. Pořádají různé sešlosti, které popisuje Marek: *„Chodíme každý víkend k našim na pokec, se pořádně najíst a napít*

(smích)...prostě pořádáme takové sešlosti, kde se bavíme, zpíváme a je nám fajn (smích).“ Marek dále zdůrazňuje, že je mezi Romy více zažitý respekt vůči starším lidem z rodiny.

Během rozhovoru se Marek svěřil s tím, že velké rodinné oslavy pomalu ztrácí na významu. Z vyprávění své babičky ví, že v dřívějších dobách byly tyto oslavy obrovské a sešlo se vždy několik pokolení i známí příbuzných. Tento jev způsobený vývojem celé společnosti, přestože Romové patří mezi soudržný národ, podléhá také nástrahám moderní doby, tedy individualizaci.

4.8 Volný čas

Čeští respondenti tráví často svůj volný čas pasivně a to sledováním filmů a seriálů v televizi, či na počítači. Mladí Vietnamci, Romové a Ukrajinci taktéž využívají k trávení volného času elektronické alternativy zábavy, ovšem během rozhovorů bylo zmíněno spíše aktivní využití volného času.

Když se vyskytuje více volného času, pak se Češi věnují cestování. Nejčastěji navštěvují Český ráj. V jeho blízkosti se nachází Mnichovo Hradiště. Nejspíše proto je hojně využíván. V Českém ráji navštěvují hrady, zámky, zříceniny i přírodní památky. Čeští respondenti vždy cestují s někým, nikdy ne sami. Nejčastěji cestují buď s přáteli, nebo s partnerem/partnerkou.

Vietnamští respondenti oproti českým berou přípravu do školy a sebevzdělávání se jako trávení volného času. Čeští respondenti berou přípravu do školy a vše kolem ní jako „požírač“ volného času. Vietnamští respondenti studují nejspíše kvůli jiným hodnotám. Vzděláním se chtějí posunout dále a stát se kvalifikovanějšími v oboru. Kdežto čeští respondenti neoplývali příliš velkým nadšením ze studia jak na střední, tak i vysoké škole. Jejich hodnoty se tak od vietnamských velice liší. Pokud nemají mnoho práce do školy, rádi tráví volný čas se svými přáteli a rodinou stejně tak jako čeští respondenti. Respondentka Marie pak využívá volný čas aktivně při vytváření ozdobných prvků na oblečení.

Ukrajínští respondenti se ve svých odpovědích neshodují, což je dáno velkým rozdílem délky pobytu v České republice. Ukrajinský respondent, který žije v Mnichově Hradišti od dětství, tráví volný čas obdobně jako Češi. Konkrétně nejraději navštěvuje

posilovnu se svými kamarády. Naproti tomu ukrajinská respondentka, která zde žije dva roky a jednou nohou je stále na Ukrajině, se obklopuje spíše ukrajinskými přáteli, se kterými tvoří nerozlučnou komunitu. Tráví s ní nejčastěji a zároveň nejraději svůj volný čas. Spolu plánují výlety a pořádají různé akce.

Respondent Marek založil na české poměry rodinu velice brzy. Nejčastěji tráví volný čas právě se svým synem a přítelkyní. Proto podniká takové aktivity, které se podřizují zájmům dítěte.

4.9 S kým respondenti tráví nejraději volný čas

Všichni respondenti české národnosti tráví čas rádi s přáteli. S nimi pak podnikají právě již zmíněné výlety, nebo chodí do různých podniků, kde se dá dobře zabavit. Mezi takové podniky patří restaurační zařízení, kde se u dobrého jídla nebo pití spolu zabaví, nebo využijí aktivit, které se nabízí v daném podniku. Například bowlingové dráhy, stolního fotbalu, kulečnicku apod. Mezi další odpovědi na otázku s kým tráví respondenti volný čas, patří: s přítelem a se svojí rodinou. S přítelem nejraději tráví volný čas pouze jedna česká respondentka. Během rozhovorů ale nepadla otázka na ostatní účastníky o tom, zda mají vztah či nikoliv. Pravděpodobně má jako jediná z českých respondentů partnera, nebo má přinejmenším harmoničtější vztah. U poslední odpovědi „s rodinou“ platí stejná zásada, respondentka nejspíše vychází velice dobře se svojí rodinou oproti ostatním českým respondentům.

Mladí Vietnamci tráví taktéž nejraději svůj volný čas s přáteli nebo s partnerem, ale často se také stýkají s rodinou. Většinou z důvodu výpomoci s rodinným podnikem. Vietnamské rodiny jsou soudržnější než české, proto se předpokládá, že děti budou pomáhat svým rodičům. S kým Vietnamci tráví volný čas, se postupně mění. Jako děti tráví nejčastěji čas s vietnamskými vrstevníky, které znají zprostředkovaně od rodičů. Jakmile však vietnamské děti začnou chodit do škol a začnou se více stýkat s českými dětmi, pak přáteli i s nimi. Dotázané mladé Vietnamky tráví volný čas spíše s českými přáteli než vietnamskými. Důvodem by mohlo být vysvětlení respondentky Lucie: „*No asi proto, že Čechů potkávám tak nějak více, více si rozumíme...přijde mi, že uvažujeme stejně, prostě jsem narazila na fajn Čechy, tak se bavím spíš s nimi...s Vietnamci je to složitější, nejsou tolik uvolnění, někteří teda jo, ale na úkor své pověsti a hlavně celé rodiny.*“ Tato respondentka tvrdí, že mladí Vietnamci se často musí chovat takovým

způsobem, který by neohrožoval pověst jejich rodiny. Proto jsou uzavřenější než čeští přátelé.

Respondent Marek tráví volný čas s Romy i s Čechy. Nezáleží mu na národnosti, hlavní je jestli si s dotyčným rozumí. Shází se rád s rodinou, přáteli a společně pořádají velké sešlosti.

Většina respondentů uvedla, že se velice ráda shází se svými přáteli, což je dáno jejich věkem. Jelikož nemají závazky vůči rodině, mohou trávit volný čas se svými vrstevníky bez ohledu na ostatní. Marek se z tohoto důvodu se svými přáteli moc nestýká, během rozhovoru však nebyla cítit žádná lítost. Je rád za situaci takovou, jaká je.

4.10 Místa a areály určené pro trávení volného času

Češi v tomto výzkumu dopadli příznivěji v míře využívání volnočasových objektů v Mnichově Hradišti. Všichni tito respondenti navštívili zdejší knihovnu a Klub dětí a mládeže. Což u ostatních respondentů jiného původu není tak časté. Kvůli stěhování se tito respondenti opozdili ve využívání volnočasových objektů. Neznamená to však, že by i nadále zaostávali a nevyužívali je. Klub dětí je ovšem limitován věkem, proto je navštěvovali respondenti buď českého, nebo jiného původu jako součást školní výuky. To se týká jenom respondentů, kteří v České republice žijí již od dětství. Romský respondent Klub dětí a mládeže také nikdy nevyužíval. Na rozdíl od Vietnamců a Ukrajinců v Mnichově Hradišti žije od narození, avšak jeho rodiče ho na kroužky neposílali z finančních důvodů a zvláštní škola, kam docházel, neorganizovala podobné kroužky v tomto klubu jako základní školy. Tudíž neměl šanci toto místo navštívit.

Městskou knihovnu navštěvují dva respondenti z devíti dotazovaných. Jde o nejmladší respondenty, kteří studují na střední škole. Většina respondentů knihovnu kdysi navštívila, ale momentálně buď nemají na čtení čas a náladu, nebo navštěvují knihovny ve větších městech. Respondenti, kteří využívají knihovny ve větších městech, studují na vysokých školách. V těchto knihovnách je větší výběr nejen odborné literatury, ale i odpočinkové. Respondentům postačí členství v jedné knihovně, která má širokou nabídku, proto nepotřebují a následně nevyužívají místní knihovnu. Marek a Marie knihovnu taktéž nevyužívají, ale z důvodu nezájmu o četbu celkově.

Skatepark využívali pouze dva respondenti, a to respondent romského a ukrajinského původu. Čeští a vietnamští respondenti se na tomto místě nezdržují, pokud toto místo někdy navštívili, pak jím pouze procházeli. Respondenti, kteří skatepark využívali, zde trávili volný čas s kamarády. Nikdy jej nenavštěvovali sami. V současnosti ale toto místo nenavštěvují. Důvodem je nedostatek času. Romský respondent se snaží trávit veškerou volnou chvíli s rodinou a respondentka Tereza si myslí, že na takové věci už nemá věk.

Využívání volnočasového centra dopadlo ze všech volnočasových objektů nejhůře. Respondenti toto místo buď neznají, nebo zde byli maximálně jednou. Výjimkou je respondentka Iveta, která patří do skautského oddílu. Tento oddíl zde totiž sídlí, od dob kdy se musel přestěhovat z propůjčeného rodinného domu. Kdyby skautský oddíl nesídlil v tomto centru, pak by ani Iveta volnočasové centrum nenavštěvovala.

Volnočasové centrum a skatepark byly vybudovány v Mnichově Hradišti přibližně před čtyřmi lety. Volnočasové centru nabízí několik kroužků a pořádá besedy na různá témata. Dokonce i skatepark pořádá výročí s programem. Nejspíše je zde malá informovanost o aktivitách nabízených těmito objekty.

Mezi další místa, kde se dá trávit volný čas, respondenti uváděli hřiště, zámek, kino a divadlo. Na hřišti se sházejí za účelem sportu s přáteli. Zámek přímo jako budovu respondenti nevyužívají, chodí do zámeckého parku, kde se buď procházejí, nebo odpočívají na lavičkách. Kino a divadlo odpověděli pouze čtyři respondenti. Odpovídali tak pouze ukrajínští a vietnamští respondenti. Dotazovaní Češi a Rom tedy nevnímají divadlo a kino jako místo, kde se dá trávit volný čas.

Respondenti se shodují na tvrzení, že se v Mnichově Hradišti nachází velice málo volnočasových aktivit, organizovaných městem. Nabízené aktivity jsou určeny spíše pro děti než mládež. Využívání objektů určených k trávení volného času je na tom o něco lépe. Většina respondentů navštívila nějaký z již zmíněných objektů nebo navštěvuje jiný, například posilovnu. Dále respondenti uvedli, že jim zde chybí nejvíce nějaké koupaliště. Do krytých bazénu musí dojíždět a platit tak výdaje za cestu. Zdejší plac u Jizery se respondentům nezamlouvá, jelikož je to řeka a ne zrovna jedna z nejčistějších.

4.11 Oblíbená místa

Nejčastěji zmíněným místem, kde respondenti tráví čas nejraději, byl zámek, respektive zámecká zahrada. Dotazovaní navštěvují tento pak kvůli hezké krajině. Mohou se zde sházet s přáteli a povídat si v přírodě, nebo se o samotě procházet zahradou.

Respondentka Iveta tráví nejraději volný čas ve volnočasovém centru, protože se zde může sházet s přáteli ve skautském oddílu. Petr a Pavel navštěvují nejraději restaurační zařízení, kde se nekouří a můžou se zde skvěle najíst i napít. Lukáš, jelikož jde o společenského člověka, tráví nejraději volný čas v centru města, tedy na náměstí, kde se shází s přáteli, či poznává nové lidi.

4.12 Shrnutí výsledků

Romové jsou vnímáni Čechy jednoznačně nejhůře, a to díky již zmíněným sociálním dávkám, které Romové podle respondentů často pobírají. Mladým Čechům, ale i Vietnamcům a Ukrajincům přijde, že se Romové chovají deviantně, a proto s nimi zažívají spíše negativní zkušenosti.

Zástupce Romů v mém výzkumu potvrzuje určité neporozumění mezi Romy a Čechy. Přičemž jde o neporozumění povahových vlastností, chování a hodnot. Romové preferují spíše rodinný život než úspěšnou kariéru. Což v důsledku znamená mnoho dětí (na české poměry) a nemožnost nastoupit do stálého zaměstnání. Jiné národnosti, se kterými by měli Romové problém, však zmíněny ze strany romského respondenta nebyly. Jelikož jde pouze o jednoho respondenta nelze jednoznačně říci, že by měli Romové problémy pouze s Čechy, jde spíše o stanovisko jedince. Z výsledků výzkumu vyplývá odlišnost povah, kterou potvrzují i Čeští respondenti. Všichni respondenti totiž rozdělili Romy na ty dobré a na špatné, dokonce i romský respondent. Romové tedy vnímají odlišnosti uvnitř své národnosti a neztotožňují se s každým Romem.

Z rozhovorů vyplula na povrch informace o nespravedlivém zaměstnávání jiných národností v České republice, otázkou však je do jaké míry mohou Češi upřednostňovat svůj národ, pokud by chtěli zůstat demokratickou zemí. Demokracie se totiž ztotožňuje s rovnými příležitostmi pro všechny, což zde není naplněno.

Většina odborných publikací se ohání vysvětlením nízké kvalifikace jiných národností, což neodpovídá získaným informacím z provedeného výzkumu. Podle

nečeských respondentů jde často o diskriminaci v soutěži o pracovní místo. I když má jedinec nečeského původu střední nebo vyšší vzdělání, těžko se uplatňuje na českém trhu práce. Dalo by se spekulovat o srovnatelnosti českých a v tomto případě východních vzdělávacích zařízení, to ale není předmětem této práce.

Profesně diskriminováni se cítí především respondenti ukrajinského a vietnamského původu. V případě Vietnamců jde o negativní následky z předsudků, které vznikly na základě „typického povolání“ Vietnamců, tedy prodávání ve stáncích či v ochodech s oblečením a ve večerkách. Mladí Vietnamci jsou pilnější, co se studia týče než Češi, přesto si k nim Češi zachovají odstup. Vietnamská menšina má nevýhodu fyzického odlišení od běžných Čechů, stejně jako Romové. Proto přes svoji znalost češtiny a dobrého vzdělání nenacházejí odpovídající pracovní uplatnění.

Ukrajinské i vietnamské pohledy na zaměstnání, odlišnosti a způsob volného času se liší podle délky pobytu v České republice. Pobyt na tomto území je nejdůležitějším faktorem pro inkluzi těchto menšin, protože Ukrajinci a Vietnamci, kteří zde žijí od dětství, nemají v současné době takové problémy jako jedinci, kteří zde žijí teprve několik let.

Jak již bylo zmíněno, Češi vnímají nejhůře Romy. S Ukrajinci a Vietnamci mají spíše pozitivní vztahy. Naopak Češi nejsou vnímáni těmito národnostmi natolik kladně. Romové a Ukrajinci nesdílí s Čechy plánovitost, uzavřenost a orientaci na kariéru. Vietnamci berou Čechy jako lidi užívající si přítomnost a svobodu, kterou jim závidějí, zároveň jim však vadí neúcta k rodině a povýšenost nad jinými národy.

V současné době převládá virtuální svět nad reálným, zvláště u mladých lidí, kteří tento způsob trávení volného času využívají k relaxaci, poznání a komunikaci. Proto není překvapením, že mládež v Mnichově Hradišti také často tráví volný čas u elektroniky.

Ani to s kým tráví volný čas zkoumané národnosti, není natolik odlišné. Dalo by se říct, že náciletí bez partnera tráví volný čas s přáteli nebo s rodinou a ti, kteří mají partnera, tráví volný čas s buď s ním, poté na druhém místě s přáteli a na posledním místě s rodinou.

Mladí Češi tráví volný čas spíše s Čechy než s jedinci jiné národnosti. Kdežto mladí Ukrajinci, Vietnamci i Romové tráví volný čas buď ve většině s Čechy, což je dáno národnostní převahou, nebo tráví nastejno volný čas s českou a se svojí národností.

Užívání objektů určených k trávení volného času, tedy knihovna, skatepark, klub dětí a mládeže, kino, divadlo, volnočasové centrum a další, není časté. Respondenti v případě volnočasového centra dokonce nevědí ani o jeho existenci, či k čemu slouží. Podle respondentů zde chybí informovanost o nabízených programech.

Celkově mladí Češi, Vietnamci a Ukrajinci v Mnichově Hradišti nenacházejí mnoho volnočasových aktivit a za zábavou dojíždějí jinam.

4.13 Kritická diskuze

Během zpracovávání praktické části této práce se vyskytly problémy se sháněním respondentů, kteří zpočátku spoluúčast na výzkumu slíbili, avšak následně odmítli na sjednané místo přijít. Nakonec se mi podařilo pět zástupců jiné národnosti, které spadají mezi ohrožené exkluzí, sehnat.

Původně měly být součástí výzkumu i rozhovory se dvěma odborníky, ale při dotázání se různých organizací i jednotlivců jsem narazila na negativní reakce. Žádného odborníka, který přichází do styku se sociální exkluzí, jsem tedy neměla možnost vyzpovídat.

Závěr

Cílem této práce bylo zjistit u mladých lidí z etnicky odlišných skupin a žijících v Mnichově Hradišti jaké existují rozdíly v trávení volného času a zda v trávení volného času lze zaznamenat charakteristiky sociálního vyloučení. V této práci se konkrétně kooperovalo s mladými Čechy, Vietnamci, Ukrajinci a Romem.

Ze získaných výsledků vyplývá, že se způsob trávení volného času mladých Čechů a již zmíněných etnik zásadně neliší. Drobné odlišnosti zde ale jsou. Nejdůležitějším faktorem, zda tráví jedinci jiného původu volný čas stejně je délka pobytu v České republice, což dokazuje protichůdnost ukrajinské respondentky a ukrajinského respondenta. Pokud soužití s Čechy započalo od dětství, pak i mladí Ukrajinci a Vietnamci tráví čas obdobně. Tato skutečnost je dána přizpůsobením se do jisté míry české kultuře. Asimilaci přispívá nejvíce školní docházka, kde si děti uvědomí své odlišnosti a postupem času si přivykají na jiné zvyky.

Nejčastěji jsou děti a mládež jiné národnosti vyloučeni z organizovaného způsobu trávení volného času. Kdy rodiče zakazují navštěvovat tyto organizované aktivity kvůli špatné finanční situaci, nedůvěře k českým dětem nebo kvůli povinnostem, které přenechávají svým dětem a mají za následek málo volného času.

Mládež z Mnichova Hradiště si spojuje volný čas nejčastěji s odpočinkem od práce, proto během rozhovorů padaly spíše pasivní varianty trávení volného času. Dále mladí lidé vnímají volný čas jako prostor, kdy je možné poznávat cestovat a poznávat nová místa. Přitom všechny aktivity splňují zábavní funkci, díky které se dokážou mladí lidé uvolnit.

Nejméně volného času mají Vietnamci, kteří musí pomáhat s domácími pracemi, či s rodinným podnikem. O něco více volného času mají Ukrajinci, ti nemusí natolik pomáhat, za to svůj volný čas využívají spíše jako možnost vedlejší výdělečné činnosti. Nejvíce volného času mají Češi a Romové. Přitom Romové i Češi tráví volný čas setkáváním se s přáteli a rodinou. Liší pouze v míře, Romové se setkávají se svojí rodinou pravidelně. Češi oproti tomu se svojí rodinou netráví mnoho času, pokud ovšem nejde o děti do osmnácti let. Česká mládež nad osmnáct let tráví volný čas nejčastěji

s partnery, či s přáteli. Trávení volného času se liší podle hodnot. Vietnamci, Ukrajinci i Romové mají silný vztah k rodině oproti Čechům. Rodina má pro ně velkou hodnotu.

Jiná situace panuje u Romů. I když se v České republice narodili a tím pádem by se měli chovat obdobně jako většina české mládeže, nechovají se tak. Jde však o individuální záležitost. Ne všichni Romové jsou odlišní. Asi největším problémem odlišností je přijímání jiné kultury, tedy romské. Ta se předává ze strany rodiny a nejbližších. Záleží především na nich, jak se bude mladý Rom do budoucna vyvíjet. I přes dobrou výchovu a dodržování nejdůležitějších prvků české kultury, se nenachází Romové v jednoduché situaci. Čeká je nástraha v podobě předsudků a následné diskriminace.

Načež navazuje výzkumná otázka o tom, zda mezi mládeží Mnichova Hradiště kolují předsudky o Vietnamcích, Ukrajincích a Romech. I v této cílové skupině se setkáváme s předsudky. Nejvíce jich je o romském obyvatelstvu, které mladí Češi vnímají negativně z důvodu jiných hodnot a norem. Hodnotově se liší pohledem na vzdělávání a práci. Vzdělávání mladí Češi nevnímají jako problém, ale nezaměstnanost, která jim vadí nejvíce má často původ nízké kvalifikace Romů.

Předsudky se nevyhýbají ani Ukrajincům a Vietnamcům. Vietnamci jsou však viditelnější než Ukrajinci. Díky četnému podnikání Vietnamců přisuzují mladí Češi této národnosti vlastnosti obchodní, a to dobré i ty špatné. Vnímají je jako padělatele nebo příliš „vlezlé“ obchodníky. Ukrajince si spojují spíše s přemírou pracovitosti.

I přes tyto předsudky uchovávají spolu jiné národnosti přátelské vztahy, na které upozorňuje třetí výzkumná otázka. Podle odpovědí respondentů se dá určit závislost mezi negativním vnímáním jiných národností a chybějící známostí s těmito lidmi. Z tohoto jevu usuzují, že lidé, kteří neznají osobně jedince jiných národností, se řídí spíše svými předsudky. Naopak ti, kteří udržují kontakt, se vyjadřují spíše pozitivně o těchto národnostech.

Obecně lze říct, že jiné národnosti vnímají Češi celkem pozitivně, ale i v tomto případě záleží na délce pobytu jedinců jiného původu. Jakmile totiž migrují mladí Ukrajinci, či Vietnamci později kolem osmnáctého roku, těžko si přivyknou na zdejší poměry a raději se Čechům vyhýbají.

Romové a Češi, již mnoho let se řeší otázka těchto dvou odlišných kultur. I když mají mezi sebou jasné spory, tak i napříč těmito etnicky odlišnými původy najdeme přátelství.

Poslední z výzkumných otázek se zabývá otázkou vyloučení, zda se cítí mladí Ukrajinci, Vietnamci a Romové jako vyloučení. Pouze Ukrajinci a Vietnamci se necítí být vyloučení ze společnosti, přesto upozornili na několik nerovných podmínek, které zažívají mezi Čechy. Všechny tři národnosti mají problém najít takové zaměstnání, které by je buď naplňovalo, nebo odpovídalo jejich kvalifikaci. Problém podhodnocených pracovních míst mají spíše Vietnamci, kteří i přes svá studia těžko shánějí odpovídající uplatnění. Romové a Ukrajinci mívají problém sehnat dobře placená zaměstnání z důvodu jejich nedostatečného vzdělání, které je často pouze základní. Situace Ukrajinců se liší podle délky pobytu, jelikož Ukrajinci vyrůstající v České republice často dosahují nejméně středního úplného vzdělání. Naproti tomu Romové vyrůstající zde od nemluvněte nejsou k vyššímu vzdělání vedeni, a proto se zařizují po svém. Jelikož Romové mají jako jednu z nejvyšších hodnot rodinu, zařizují si ji velmi brzy, tedy často i před dvacátým rokem života. Díky této hodnotě prahne většina Romů po velké rodině, která stojí hodně po finanční i psychické stránce. Proto bývají Romky se svými dětmi doma a věnují se jejich výchově, otec rodině zase zajišťuje obživu. Nabízené platy jednotlivých zaměstnání nejsou dostačující na tak početnou rodinu, proto se nechávají Romové vyplatit státem sociálními dávkami, které překračují finanční částku kdejaké výplaty. Kdyby Romové chtěli nastoupit do lépe placené práce, museli by mít vyšší vzdělání. To je ovšem často ze strany rodiny nepodporováno. Ale i v případě vysoké kvalifikace se Romové nesnadno dostávají na lepší pozice v zaměstnání. Záleží na individuálním přístupu a schopnostech.

I když se zmíněné nevnímají jako vyloučené, důsledky jejich znevýhodnění vypovídají o něčem jiném. Způsob trávení volného času je ovlivňován sociální exkluzí, ovšem během společného soužití se následně eliminují nerovnosti. Toto platí pro mladé Vietnamce a Ukrajince. Po příjezdu do České republiky nezapadají kvůli neznalosti řeči a předsudků ze strany českých dětí. Postupem času se tyto národnosti navzájem pochopí a dokážou mezi sebou utvářet přátelské vztahy.

Mladí Romové si nesou následky po celý život. Díky ekonomicky neaktivní rodině a nedostatku financí se romské děti nedostanou do českého kolektivu během zájmových aktivit ve volném čase. Romové tak tráví čas neuspořádaně, což se projevuje na jejich vývoji. Záleží zde tedy nejvíce na vedení a výchově. Pokud by byli Romové začleňováni do české společnosti od dětství, nemuseli by být v dospělosti natolik velké odlišnosti.

Mladí Češi by měli být zase od dětství vedeni k objektivnějšímu vnímání jiných národností. Protože jak bylo v rozhovorech řečeno, Češi vnímají odlišnosti jiných národností jako nepřipustitelné a i když nemají osobní zkušenosti s těmito lidmi, řídí se předsudky, které v české společnosti panují a jsou přiživovány masmédií.

Seznam použité literatury

- Bauman, Z. 1999. *Globalizace. Důsledky pro člověka*. Praha: Prostor.
- Dumazedier, J. 1966 *Volný čas. Sociologický časopis* 2 (3): 443-447.
- Fraser, A. 1998. *Cikáni*. Praha: Lidové noviny.
- Filipcová, B. 1967. *Člověk, práce, volný čas*. Praha: Svoboda.
- Foucault, M. 1993. *Dějiny šílenství. Hledání historických kořenů pojmu duševní choroby*. Praha: Lidové noviny.
- Geremek, B. 1999. „Člověk na okraji společnosti.“ S. 295-296 in Le Goff, J. *Středověký člověk a jeho svět*, Praha: Vyšehrad.
- Hofbauer, B. 2004. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál.
- Kraus, B., et al. 2015. *Životní styl současné české rodiny*. Hradec Králové: Gaudeamus.
- Leontiyeva, Y., et al. 2006. *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů : (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a Romové)*. Sociologické studie 06:10. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- Marada, R. 2000. „Nové třídy, nová hnutí.“ S. 187-206 in *Sociální exkluze a nové třídy*. Sociální studia (5). Brno: Masarykova univerzita.
- Němec, J. 2002. *Od prožívání k požitkářství*. Brno: Paido.
- Rabušic L. 2000. „Koho Češi nechtějí?“ S. 67-86 in *Sociální exkluze a nové třídy*. Sociální studia (5). Brno: Masarykova univerzita.
- Sirovátka, T., et al. 2002. *Menšiny a marginalizované skupiny v České republice*. Brno: Masarykova univerzita.
- Slepičková, I. 2005. *Sport a volný čas*. Praha: Karolinum.
- Soydan, H., Williams, Ch. 1998. *Exploring concepts in Social Work and Minority*. London: Routhledge.

Stašová, L., Slaninová, G., Junová, I. 2015. *Nová generace*. Hradec Králové: Gaudeamus.

Volek, J. 2000. „Konstrukce morální paniky a sociální exkluze.“ S. 97-114 in *Sociální exkluze a nové třídy*. Sociální studia (5). Brno:Masarykova univerzita.

Internetové odkazy

Bessis, S. 1995. *From Social Exclusion to Social Cohesion: A Policy Agenda. Managment of Social Transformations*. [online] [cit.1.4.2016]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/most/besseng.htm>.

Ministerstvo práce a sociálních věcí. 2014 *Strategie sociálního začleňování 2014 - 2020*. Praha. [online] [cit. 1.5.2016]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/17082/strategie_soc_zaclenovani_2014-20.pdf

Young, J. 1999. *The exclusive society. Social Exclusion, Crime and Difference in Late Modernity*, London, Thousand Oaks, New Delhi:Sage Publications. [databáze] [cit. 1. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/23638955>

Přílohy

Příloha 1: Scénář rozhovoru

Volný čas

Jak trávíš nejčastěji volný čas?

S kým trávíš nejraději volný čas?

Kde v MH trávíš čas nejraději?

Navštěvuješ místa v MH, která jsou přímo určená pro trávení volného času? (knihovna, skatepark, klub dětí a mládeže a volnočasové centrum)?

K čemu jsi využíval/ proč jsi nevyužíval/a?

Kde se dá podle tebe trávit v MH ještě volný čas?

Jaké aktivity, jež MH nabízí využíváš/ kroužky?

Máš pocit, že v MH dostatečné vyžití, co se týče programů pro mládež?

Chybí ti zde něco, nějaký sport, aktivita, volnočasový areál?

Exkluze

Původem jsi odkud?

Jak dlouho v ČR žiješ?

Máš pocit, že tě ostatní neberou kvůli tvému původu? / Znáš se s lidmi jiného původu než českého? (Vietnamci, Ukrajinci, Romové)

Přátelíš se s lidmi jiného původu? Stýkáš se s nimi?

Zkušenosti pozitivní/negativní?

Trávíš volný čas s lidmi stejného nebo jiného původu?

Zaslechl jsi někdy nějaké předsudky vůči tvé národnosti?

Zpozoroval/a jsi nějaký rozdíl mezi Čechy a jinou kulturou/tvoji kulturou?

Domníváš se, že některé národnosti, jejich příslušníci jsou ze společnosti vyloučení?

Které? Které nejvíce?

Proč si myslíš, že jsou tito lidé vyloučení?

Znáš se s někým z těchto lidí osobně?

Jak je podle tebe vylučujeme?

Byl/a jsi svědkem nějakého projevu vyloučení?

Identifikační údaje

Kolik je ti let?

Jaké je tvé nejvyšší dosažené vzdělání?

Do jaké sociální třídy respondent patří? Práce-studium/ zaměstnání rodičů

*Otázky pouze pro respondenty jiné než české národnosti.

Příloha 2: Ukázka transkripce rozhovoru

Respondent Lukáš

T: ... exkluzí a ... (není slyšet)

R: To zní hrozně odborně

T: No zní, tak prostě vyloučení nějakým způsobem můžou být. Ty pocházíš původem odkud?

R: Ukrajina

T: A ty ses tam i narodil nebo jenom rodiče?

R: No to je právě... Já jsem takovej světoběžník, já jsem jako z třetiny Ital, z třetiny Ukrajinec a z třetiny Čech takže asi tak-takže co se týče narození tak to jako tam, ale tak to bylo takový plánovaný ...

T: To si moc nepamatuješ co

R: No ne jako plánovaný to bylo tady, že se jako narodím, aby to bylo lehčí s občanstvím, ale mně se hold chtělo trošku dřív na svět, takže moje matka tam byla a s tátou na... jakoby u babičky a při odjezdu to vyšlo tak že –

T: Že ses narodil tam

R: Vyšlo z toho, že mam zatím občanství ukrajinský no, se to hrozně těžko zbavuje

T: Aha. To je zajímavý

R: Nemám z toho radost

T: A teda ty jsi říkal italský, takže táta nebo máma je...?

R: Táta je napůl Ital

T: Jo. A bydlí tady s vámi?

R: ano

T: Kolik ti let?

R: 16

T: Jo jinak je to celý anonymní jo?

R: Jo

T: Nechci vědět jméno, nic. A kdyby se ti nějaká otázka nelíbila, nebo nechceš odpovídat tak nemusíš. Jak trávíš nejčastěji volný čas v Hradišti?

R: V hradišti joo...většinou tady asi jdu do posilky a nebo ho trávím ve škole

T: Myslíš posilku jako posilování nebo druhou? – Posilování. A tam chodíš sám nebo s kamarády

R: S kamarády

T: S kým trávíš nejčastěji volný čas?

R: Tak to bude asi právě s těma kámošema

T: s těma kámošema. Takže doma moc ne jo, spíš venku?

R: Já jsem spíš venku no většinu času

T: Kde trávíš, v Hradišti, trávíš čas nejraději?

R: Tak to netuším, asi většinou na náměstí tam je spousta lidí, já jsem společenský typ

T: Jo jo. No a navštěvuješ nějaká místa v Hradišti přímo určená pro trávení volného času? Jako knihovnu, volnočasové centrum

R: Knihovnu jo... To už ne tolik často právě kvůli škole. S tím čtením ani to už to moc nevychází.

T: Nestíháš číst jo?

R: Nestíhám. Hodně toho všeho je no

T: A navštívil jsi třeba někdy skatepark?

R: Jo ale tak to bylo, jenom když jsem tam natáčel video

T: Natáčel video? O čem bylo?

R: Právě ohledně nich... tam měli nějaký závody s ...jestli znáš *****.

T: Ne...

R: No, oni tam něco pořádali, takže mě objednali, abych jim tam natočil asi tři videa

T: A to bylo teďka někdy?

R: Ty jo...kdy to bylo

T: Já mam pocit že teď o prázdninách... nějaký Den skatu nebo co tam bylo

R: Já mam pocit že to bylo spíš před prázdninama. Už to bude nákej ten 8 měsíců nebo deset

T: Tak to je hodně...

T: A navštívil jsi někdy volnočasový centrum?

R: Ne

T: A víš co se tam třeba tak nabízí jako za aktivity...

R: Volnočasový... Ne ne

T: Nevíš. To je zajímavý, že nikdo to nezná. To nejseš jedinej, já to taky neznala. Byl jsi někdy v klubu dětí a mládeže?

R: Joo, tak to už si ani nepamatuju, to jsme tam samozřejmě byli se školou

T: Jo takže menší, teď už ne. Vůbec. Tak jo. Navštívil jsi tyhle místa, co jsem jmenovala; skatepark, knihovnu, klub dětí a mládeže, volnočasový centrum spíš sám nebo s kamarády?

R: No tak knihovnu samozřejmě s někým...

T: Sám ne jo? Bojíš se tam?

R: Aaa co se týče skateparku, tak tam jsem byl jako sám

T: V tom klubu jsi říkal, tam jste byli se školou

R: Se školou

T: A volnočasový centrum ani vůbec takže to se nemusí řešit. Dobře. Kde se dá podle tebe v Hradišti trávit ještě volnej čas? Kdekoliv, co tě napadne?

R: Napadá mě tak jedinej hřiště za školou na fotbal to je jedinej, co mě napadne teda. Jinak mi právě přijde Hradiště celkem k ničemu... Jako pro mě

T: A co u zámku, tam nechodíš?

R: Hmm, tak tam jako projít tak maximálně jako tudy, ale že bych tam chodil jako na procházky to zrovna ne

T: Máš pocit, že je v Mnichově Hradišti dostatečné využití, co se týče programů pro mládež? Nabízí hodně aktivit Hradiště?

R: Já bych ani neřekl...nebo spíš takový aktivity co vyhledávám já, tady nejsou

T: A co vyhledáváš ty?

R: To znělo hezky...já nevím no já asi nejsem celkově na takový ty věci jako skateboarding a tydlecty věci...takže co se týče pro ty, co jezděj na skateboardu tak samozřejmě pro ně to je dostatečný ale pro mě ...

T: A ty seš spíš sportovní typ teda, takže ti chybí tady sport jo?

R: No asi móda, sport...to je asi všechno, takže spíš jezdím do velkoměst

T: Jo takhle. Takže jezdíš spíš do Boleslavi jo nebo někam jinam?

R: Jako co se týče na takovýhle věci jako nákupy nebo takový věci tak Praha. Mladou Boleslav moc nemusím, protože mi přijde takové, chodí tam takový divní lidi hodně

T:Divní lidi jo?

R:No....

T: A jakej sport bys tady třeba uvítal?

R: Jakej sport... No já bych řek, že ten sport tady je, co se týče posilovny, takže jakoby pro mě co se týče kulturistiky jo ale víc jakoby nic

T: Já se ještě vrátím k tomu, že jsi z Ukrajiny a že tady žiješ více méně od nemluvněte

R: To bylo takový střídavý, protože když byly uzavřeny ty hranice, tak se dělaly jakoby pozvánky a to všechno a dostat se sem co se týče na bydlení, bylo těžší, takže se cestovalo tam a zpátky takže jakoby tak do těch pěti šesti let asi řek bych 60 % času trávil na Ukrajině až tak do těch pěti šesti.

T: Umíš Ukrajinsky? Fakt jo? Řekni mi něco...

R: Tak to nevím co...

T: já to stejně nepoznám

R: *něco v ukrajinštině*

T: To je dobrý. A máš pocit, že tě ostatní nějak neberou kvůli tvému původu?

R: To bych neřekl

T: Spíš naopak jo?

R: Spíš naopak co se týče u ženských, tak bych řekl, že mám plus že jsem Ital ale jako nikdy se mi nestalo, že by mě vyčleňovali

T: Vůbec? Ani jako když jsi byl malej kluk?

R: To ne vůbec co jsem měl jakoby od mala třídu, lidi co mě obklopovali...to byli lidi který mě brali prostě jako normálně

T: Jasně. A učili tě česky už na Ukrajině nebo ses to naučil až tady?

R: To už mě učili na Ukrajině

T: Že mluvíš dost dobře, víš, tak se ptám

R: To byl takový ten no... že se mě snažila moje maminka dotlačit do tý češtiny, nicméně z toho pak jako vznikl tak jako samouk. Takže co se týče ukrajinštiny a češtiny to všechno znám

T: A italsky umíš? Když jsme u toho

R: Co?

T: Italsky jestli umíš

R: Tam co jsou jenom takový fráze

T: Jo jo

R: Co se týče italštiny, tam jsem byl jednou nebo dvakrát

T: Já nikdy

R: To je škoda. Já jsem jako, to co si pamatuju tak jsem říkal, že minimálně ještě desetkrát pojedu, takže.

T: Zaslechl jsi někdy nějaký předsudky vůči Ukrajincům?

R: Předsudky... Samozřejmě takový ty věci jako že jsou hodně na práci myslím, že Ukrajinci jsou tady docela jako přijímání

T: A souhlasíš s tím, jako že jsou na práci, že jsou pracanti?

R: Jako jsou pracovití, s tím já souhlasím, a to že sem jezděj za práci, to je taky pravda ta situace tam špatná, jezdí sem, aby si jako vydělali

T: A nějaký špatný věci jsi neslyšel?

R: To právě překvapivě jsou tady Ukrajinci celkem braný takže. Mě osobně přijde, že Česko moc na ty cizince není, že Ukrajinci překvapivě jsou braný

T: V čem vidíš nějaký velký rozdíl mezi normálním Čechem a tebou?

R: To samozřejmě já to tady jako vidím

T: Co třeba? Já to takhle vůbec nevidím, mně přijdeš úplně normální

R: Jo no, jako rozdíl... já nevím já jsem na tu módu, takže styl oblékání mi přijde třeba, že tam jako cít tolik není. Já se s Čechama nesrovnávám, protože já sám sebe jako vidím, ale když srovnám Ukrajince jako celkově s ... teď jsem tam byl zrovna dva týdny zpátky a tak je to znatelný rozdíl co se týče komunikace a otevřenosti lidí a přijímání lidí

T: Myslíš, že na Ukrajině jsou otevřenější lidi? Já myslela, že je to přesně naopak

R: Můj názor z toho co já cejtím...

T: Já jsem tam nikdy nebyla jo ale...

R: Tak jako cejtím, že jo... Já nevím, můj osobní názor je, že Češi jsou celkově trošku víc uzavřenější než ti cizinci. Samozřejmě je to o přístupu, znám i lidi, který zas jakoby přijímají dobře ale prostě podle mě větší část

T: Já jsem slyšela právě od kamarádky, ona byla na návštěvě u nějakých Ukrajinců, protože její snacha je z Ukrajiny a říkala, že jsou strašně pohostinní, jako že tam vybalili jídlo, a když si nechtěla vzít tak se urazili

R: No to oni jakoby...vždycky takhle nahrajou, že jsou uražený, aby si ten člověk jako vzal

T: Jo takhle

R: Právě teď jak jsem tam byl tak oni tam maj tradici, že maj 12 jídel na stole na Vánoce a všech 12 jídel musíte ochutnat. Takže jsem tam jako seděl a 12 jídel do sebe futruje člověk a taky jako nesmí nic vynechat a to ještě se počítá, že chodíte po každý rodině, je jedno jestli je z druhého kolene, třetího, čtvrtého... obcházíte lidi, kteří jsou vám jakoby nejvíc blízky takže až do pátého kolene obcházíte každého a u každého ochutnáváte těch 12 jídel

T: To je zajímavý, tady nic není, jsme takový ochuzený úplně

R: Já spíš myslím, že tady se ani spíš jako nechce

T: Jo že se šetří jo?

R: Že se šetří. Já třeba když srovnám cestu odsad', jakoby když to srovnám cestu jo. To je takovej můj oblíbenej příklad. Když odjíždím a mam velkej kufr tak ten kufr cpu na hlavu ať je vidět že je prostě jako těžkej nicméně lidi tady v autobusem jenom dívaj a koukaj se, jak kdyby mě chtěli uhodit. Na Ukrajině okamžitě když vidí, že to zvedám tak mi ten zpocenej řidič autobusu vyskočí a zvedne mi tu tašku jakoby sám, neptaj se jo, prostě v momentě, kdy s někym mluvíte, tak s váma mluvěj, jako kdybyste byli kdovíjaký známí, zatím co tady když promluvíte na někoho cizího tak mají takovej ten jistej odstup, prostě ty seš cizí a prostě ne

T: Jo na tom něco bude. Mně se ještě nestalo, že by mi někdo pomohl s taškou, to mlátím všude možně

R: Přesně tak, takže je to právě to co jakoby na začátku, myslím, že možná to byla jediná věk, kterou by měli ode mě jakoby pobrat, protože já jsem k tomu měl jiný přístup

T: Bejt gentleman jo? No to nejsme zvyklí no, to je pravda

R: Takže v momentě kdy se tady to prostě děje tak ostatní si myslí, že jsou v tom nějaký postraní úmysly, když se s nimi jen tak dáte do řeči, že jste nějaký úchyl nebo co. Nejsou na to podle mě jako zvyklí. Pro mě co se týče Ukrajiny nebo Čech tak jsou pro mě asi o něco lepší lidi Ukrajinci, jakmile tady se ukáže tak slabina tak podle mě ten Čech přijde a okamžitě jako Čech přijde a okamžitě je schopen toho využít... neříkám, že všichni ty lidi co mam kolem sebe tak takový nejsou, ale nicméně gympl co se ukazuje tak tam už to je takový, lidi začínaj rýsovat svoji povahu, už ta psychika u těch lidí se víc začíná projevat

T: Hmm, a znáš se tady ještě s nějakými Ukrajinci nebo tak?

R: Na gympl myslím, že chodí, z paralelky možná...Ten vypadá teda, že to bude mít stejný jako já

T: Já myslela, že třeba nemáš ještě nějaký dobrý kamarády nebo máš spíš asi ...

R: Já se kamarádím tak nějak s každým. Je jedno, jestli jde o Čecha nebo Ukrajince. No právě že oni se uměj víc bavit, co se týče na Ukrajině tak třeba nejsem zástupce diskoték ani alkoholu jo, s tím že prostě co alkohol to pro mě 10 metrů a už to smrdí...vysloveně mi to smrdí a třeba na Ukrajině se člověk, podle mě, díky tomu jak tam jsou prostě ty lidi takový víc otevřený tak se dokážou bavit i bez toho. Třeba jako bez alkoholu a stejně se tam bavíme skvěle což tady většinou, když se někam šlo na zábavu nebo něco tak to jakoby bez alkoholu ani nešlo.

T: Ty jo, to je pravda, normálně chytám depresi

R: To snad ne. To snad. No nic...

T:A trávíš volný čas tady spíše s Čechy teda?

R:To asi jo...

T:Dobře

T: A jakou máš zkušenost třeba s lidmi z jiných národností, nejenom z Ukrajiny myslím, jestli znáš nějakého Vietnamce?

R:Tak Vietnamci mi někdy přijdou jako docela záhadní lidi, takoví neprokouknutelní (smích)

T:smích

T:A proč máš ten pocit?

R:Nevím....nepřijde mi, že by se jen tak bavili o soukromí...ale to jsem slyšel od kamaráda takhle, on totiž s jedním Vietnamcem kamarádí

T:Aha....a znáš nějakého osobně ty?

R:Ne to bohužel neznám, kdybych možná znal tak bych je asi viděl jinak

T:Jaké máš zkušenosti s Vietnamci?

R:Takové jenom z obchodáku jako když mi prodávají něco, přijdou mi takový docela vstřícní a že by pro zákazníka udělali skoro cokoli

T:A všiml sis nějakých odlišností mezi Čechy a Vietnamci—myslím v chování

R:No, Vietnamci mi přijdou ještě uťáplejší než Češi (smích)

T:smích...a něco dalšího tě napadá?

R:To bohužel ne...

T: Kdo je podle tebe jakoby nejvíc vylučovaný teďka nemyslím jenom podle národnosti ale kdokoliv jako společnosti český, jaká skupina

R: Jo to si nejsem jistý...ale nějaký tip bych měl

T: Jo klidně na férovku to řekni.

R: Romové

T: A proč myslíš?

R: No protože oni mají úplně styl života... jinej charakter člověka a Češi nemaj podle mě rádi, když někdo přijde a nechce se přizpůsobit jo, že samozřejmě teďka se řešej migranti a tohleto všechno...to je jako úplně vedlejší, ale jsou to lidi, který se uměj víc jako odvázat, jsou víc otevřený a to podle mě je to na škodu

T: Myslíš, že jim závidíme jo?

R: No spíš děsí, protože když přijde někdo, kdo se prostě jako nehlídá. Neříkám samozřejmě, že všichni i já mám zkušenosti. Nicméně mám dost kamarádů Romů a jsou jako cajk a jsou takový jako víc otevřený. Podle mě ty lidi se podvědomě bojejí ty energie, která vyřazuje z těch lidí. Protože když já přijedu sem tak z Ukrajiny jsem zvyklej, že ty lidi tam jsou jako plný energie jo....prostě co se týče, když jakoby srovnám jako ženský tak tam si s ženskou promluvíte okamžitě, tam se s vámi seznámí prostě jako byste byli známí. Tady když přijdu k nějaký cizí ženský a pozdravím se s ní nějakým způsobem tak první možnost je, že si myslí, že ste úchylák jo, prostě tady odjakživa bacha na úchyly a jsou hrozně uzavřený, jo že ta ženská taková jako víc zahleděná do sebe

T: To máš asi pravdu. A byl jsi svědkem nějaké situace, kde se přímo jako projevovalo to vylučování? Třeba na Romech?

R: Jsem...jsem...Já jsem měl kámoše ... no ale to bylo takovým způsobem, že třeba tyhlencty jakoby známý se kterýma jsem byl já...tak to byl názor, že oni neměli rádi takový ty fakt nepřizpůsobivý jako vyloženě agresivní typy, takže to bylo takový jakoby, že jejich střety nicméně tam jako fakt já musím přiznat, že to bylo takový oboustranný. Jakoby si začali oni a tohle...

T: No a to je asi moje poslední otázka teďka, jaké je povolání tvých rodičů, nemusíš mi to říkat konkrétně, jestli dělaj manuálně, nebo v nějaký administrativě, nebo jsou samostatně výděleční?

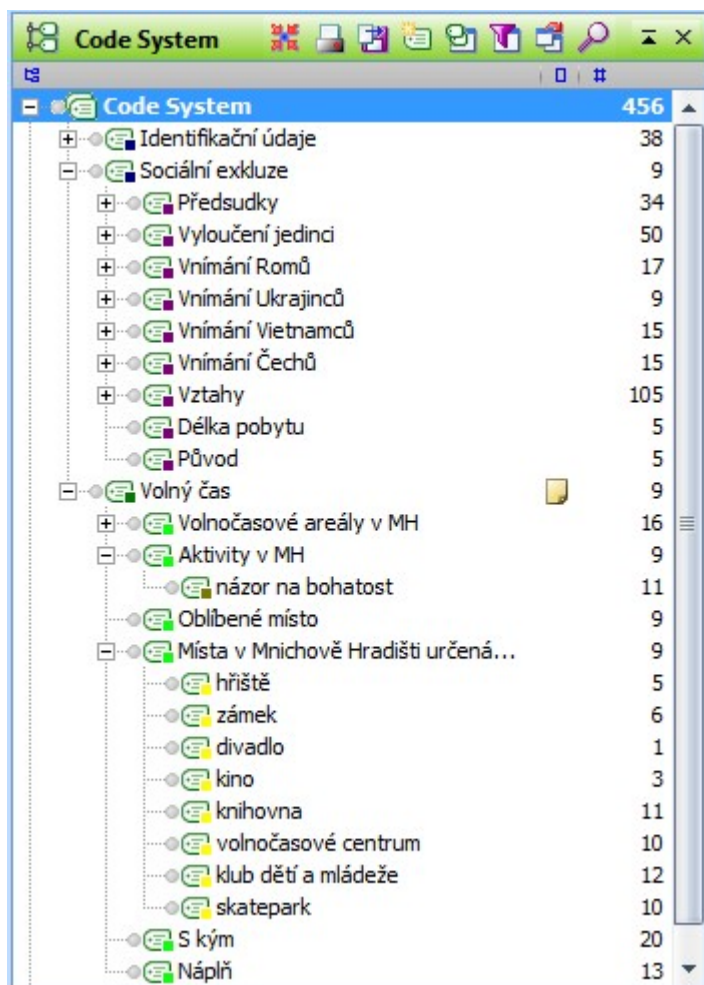
R: Manuálně, oba

T: Manuálně. Tak to je všechno, děkuju moc za rozhovor.

R:Prosím

Příloha 3: Ukázka kódování

Code System	456
Identifikační údaje	38
Sociální exkluze	9
Předsudky	34
Vyloučení jedinci	50
Vnímání Romů	17
Vnímání Ukrajinců	9
Vnímání Vietnamců	15
Vnímání Čechů	15
Vztahy	105
Délka pobytu	5
Původ	5
Volný čas	9
Volnočasové areály v MH	16
Aktivity v MH	9
názor na bohatost	11
Oblíbené místo	9
Místa v Mnichově Hradišti určená...	9
hřiště	5
zámek	6
divadlo	1
kino	3
knihovna	11
volnočasové centrum	10
klub dětí a mládeže	12
skatepark	10
S kým	20
Náplň	13